

889.59
K001
7.5.54

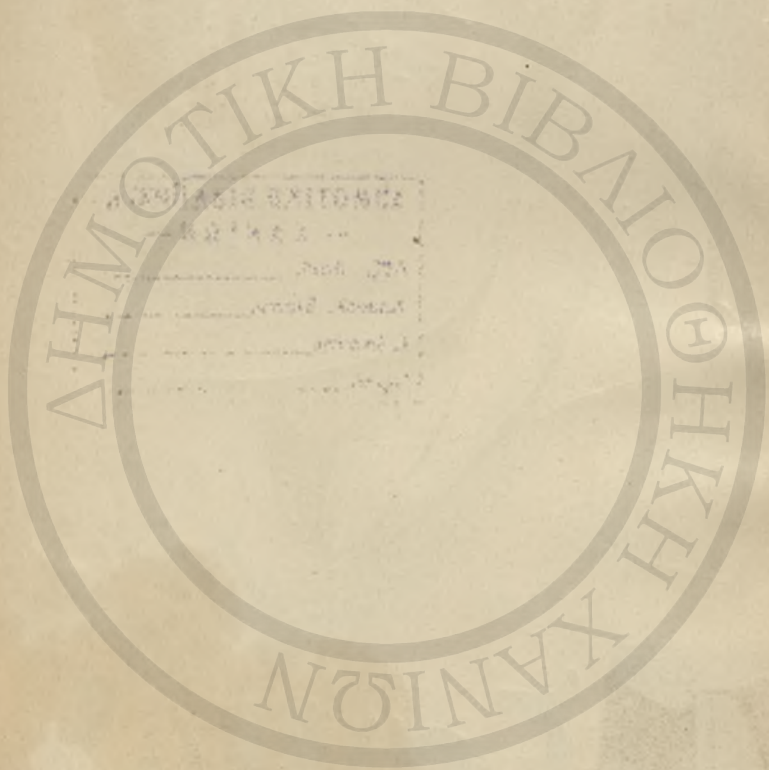

208.

Δοξιανιώ

Ἡ Καπετανοπούλα

Γ. Κουτρομυδάκης

ΓΕΩΡΓ. ΚΟΥΤΡΟΥΜΠΑΚΗ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΚΟΥΒΑΡΙΤΑΚΗ
ΔΙΚΗΓΟΡΟΥ
(1876)

Δ Ο Ξ Α Ν Ι Ω

Η ΚΑΠΕΤΑΝΟΠΟΥΛΑ

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ	
— ΧΑΛΙΔΩΝ —	
Αρ. βιβλ.	43128
Χρονολ. Εισαγ.	22-11-76
Εξοπλιστής	Παύλ. Κουβαρίτης
Αριθ. βιβλ.	889-58 / 104

ΚΡΗΤΙΚΗ ΗΘΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΚΑΣΔΩΝΗ
ΑΘΗΝΑΙ
1939

22P.59

ΚΟ4

Πάν γνήσιον αντίτυπον φέρει την υπογραφήν του
συγγραφέως.

Κωνσταντίνος

ΣΤΗΝ ΙΕΡΗ ΜΝΗΜΗ

ΤΩΝ ΗΡΩΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΜΑΡΤΥΡΩΝ

ΠΟΥ ΕΘΥΣΙΑΣΘΗΣΑΝ

ΓΙΑ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ ΤΗ ΛΕΥΤΕΡΙΑ

ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΗΝ ΤΙΜΗ ΚΑΙ ΤΟ ΜΕΓΑΛΕΙΟ

Ο ΓΡΑΨΑΣ

ΔΟΞΑΝΙΩ Η ΚΑΠΕΤΑΝΟΥΛΑ

Ο ΓΕΡΩ ΠΟΛΕΜΑΡΧΟΣ

Πάνω ἐκεῖ ψηλά, στὰ Κρητικά βουνά, θεμελιωμένο σὲ βράχους, ποὺ εἶναι ραντισμένοι μὲ τὸ τίμιο αἷμα τῶν ἀθάνατων παλληκαριῶν, ποὺ χαρούμενα ξεψυχοῦσαν, πολεμῶντας γιὰ τὴ Λευτεριά, ἐπιβλητικό καὶ περήφανο, ὑψώνεται τὸ Ἄρχοντικό τοῦ Καπετάν Κωνσταντῆ.

Χτισμένο στὰ χρόνια τῆς σκλαβιάς, δὲν εἶχε μόνο σκοπὸ νὰ στεγάσῃ τὴν οἰκογένεια τοῦ μπαρουτοκαπνισμένου Καπετάνιου, ἀλλὰ καὶ νὰ χρησιμεύσῃ ὡς κάστρο καὶ ὄρμητήριο ἐναντίον τοῦ ἐχθροῦ.

Γι' αὐτό, πάνω στὴν πλακοστρωμένη στέγη του, ποὺ τριγυρίζεται ἀπὸ χοντρά τείχη, εἶχαν κατασκευασθῆ καὶ πολεμίστρες, ποὺ σώζονται ἀκόμη καὶ μέχρι σήμερα.

Στὸ πείσμα τοῦ κατακτητή, ποὺ μὲ τὸ στρατό του τὸν πολυάριθμο, ἦταν μόνον τῶν πόλεων κύριος, στὸ Ἄρχοντικό τοῦ Καπετάν Κωνσταντῆ, περήφανα ἐκυμάτιζεν ἡ Σημαία τῆς Ἐλευθερίας.

Πόσες φερὲς ἀπὸ κεῖ πάνω ὁ Καπετάν Κωνσταντῆς, χρυσαετὸς τῶν Κρητικῶν βουνῶν, ἐξωρμούσε μὲ τὰ ἀθάνατα παλληκάρια του, γιὰ νὰ ἀποκρούσῃ τὰς

ἐπιθέσεις τοῦ ἐχθροῦ, καὶ νὰ τὸν κυνηγήσῃ μακριὰ στὸν κάμπο, στρώνοντας τὸ φτερωτό του δρόμο, μὲ ἀμέτρητα κορμιά.

Πόσες φορές ἡ πολεμικὴ του κραυγὴ, ποὺ παρ-
ορμοῦσε τὰ παλληκάρια του στὴν νίκη ἢ στὸ θάνατο
ἀκουγότανε ὀλόγυρα στὶς δοξασμένες Μαδάρες.

Καὶ πόσα τραγούδια γιὰ τὴν Ἐλευθεριά, ἀντη-
χοῦσαν ὕστερα ἀπὸ κάθε νίκη, στὴν πλοῦσια «τάβλα»
ποῦ ἔστρωνε ὁ δοξασμένος Καπετάνιος στὰ παλλη-
κάρια του!

Τώρα ὁ γέρω πολεμάρχος, στὰ τελευταῖα του
χρόνια, ξεκουράζεται στ' ἀρχοντικό του, μὲ τὴ γλυ-
κειὰ θύμησι τῶν περασμένων. Ἡ μόνη του παρηγο-
ριά, ἡ περηφάνειά του, τὸ καύχημά του, εἶναι τὰ δο-
ξασμένα του τ' ἄρματα.

Μὲ πόση στοργὴ καὶ καμάρι τὰ κατεβάζει κάθε
τόσο ἀπὸ τὸν τοῖχο, ποὺ τᾶχει κρεμασμένα δίπλα
στὰ ἅγια κονίσματα, καὶ τὰ χαϊδεύει, τὰ φιλεῖ, τὰ
μυρίζεται, γιὰ ν' ἀναπνεύσῃ λίγο μπαροῦτι, καὶ σὰν
νὰ ἔχουνε ψυχὴ καὶ λαλιά, κουβεντιάζει μαζί τους,
καὶ βουρκώνουν τὰ μάτια του!

Ἔτσι κυλοῦσαν ἡσυχὰ τὰ τελευταῖα χρόνια τοῦ
Καπετὰν Κωνσταντῆ.

Μὰ ξάφνου βρόντηξε καὶ πάλι τὸ τουφέκι στὰ
Μακεδονικὰ βουνά!

Καὶ πρῶτα τὰ παλληκάρια τῆς Κρήτης, πῆραν τὰ
ἀσημένια τους τ' ἄρματα, καὶ φτερωτὰ σκορπίστηκαν
στὰ Μακεδονικὰ βουνά, γιὰ νὰ ὑπερασπισθοῦν τ' ἀ-

δέλφια μας πού σπάραζαν κάτω άπ' τό μαχαίρι και τή φωτιά.

Μέ μιās ζωντάνεψαν τὰ χρόνια τὰ παληά, και τὰ Καπετανάτα έγραψαν καινούργιες σελίδες ήρωϊσμοϋ, αύτοθυσίας και παλληκαριάς, με τό τίμιο αίμα τους.

Τὰ ρουμάνια και οί βουνοκορφές άντιλαλοϋσαν κλέφτικα τραγούδια, και κάθε τόσο έφταναν καινούργιες νίκες τών παιδιών της άθάνατης Κρήτης.

“Αν ή Ιστορία ικανοποίησε τὰ άθάνατα παλληκάρια του 21, και τὰ άνδραγαθήματά τους οί συγγραφείς τὰ περιγράφουν στα βιβλία τους, για να τὰ διαβάζουν τὰ Έλληνόπουλα και να παραδειγματίζονται, οί ήρωϊσμοι και οί θυσίες τών Μακεδονομάχων ήρώων, πού υπερέτησαν σε πολλά σημεϊα κάθε γνωστόν ήρωϊσμό, παραμένουν άγνωστα, και κανείς δε βρέθηκε ν' ασχοληθῆ με τὰ άθάνατα μεγαλουργήματα, πού μέσα σε μιάν άχανῆ και άφιλόξενη χώρα, πού σπαρταροϋσε στο μαχαίρι και στη φωτιά, έγράφτηκαν με τό αίμα χιλιάδων παιδιών της άθάνατης Κρήτης.

Σ' αυτό τό πανηγϋρι, δεν μπορούσε παρα να στείλη και ο Καπετάν Κωνσταντής, άφοϋ τὰ γηραιά του δεν τον άφηναν να πάη ο ίδιος, τό μονάκριβό του γυιό, τό Μανωλιό του.

Και με περηφάνεια έμάθαινε πως ο γυιός του ήταν άτρόμητος μπροστά στον έχθρό, και πολεμοϋσε με τόση άνδρεία και παλληκαριά, πού έκανε τους συντρόφους του να τον θαυμάζουν, και τον Καπετάνιο του να τον καμαρώνει.

“Ένα Σαββατόβραδο, πού ὁ Καπετάν Κωσταντῆς, καθισμένος στή χωριάτικη καρέκλα του, ἄφινε τὸ μυαλό του νὰ ταξειδεύη στὰ περασμένα, ἢ γρηά Καπετάνισσα, ἢ Μαργιώ του, κρατώντας τὸ θυμιατήρι, λιβάνιζε τὰ ἅγια εἰκονίσματα, καὶ μαζί μ’ αὐτά, καὶ τὰ δοξασμένα ἄρματα, πού ἦταν πλάϊ τους κρεμασμένα.

Τὰ χεῖλη της τρεμάμενα ψιθύριζαν εὐλαβικὲς προσευχές! Παρακαλοῦσε τὴν Παναγία νὰ προστατεύσῃ τὸ γυιό της, τὸ Μανωλιό, πού χαροπάλευε στὰ Μακεδονικὰ βουνά.

Καὶ ἀπὸ τὰ θολὰ της τὰ μάτια, κυλοῦσαν τὰ δάκρυα.

— Λιβάνισέ τα τ’ ἄρματα τοῦ γέρου σου Μαργιώ μου, γιὰτ’ εἶναι Σαββατόβραδο. Τὰ περασμένα χρόνια, λιβάνιζαν τὴ Λευτεριά κι’ αὐτὰ μὲ τὸν καπνό τους.

Εἶπεν ὁ γέρω Κωσταντῆς, πού μὲ συγκίνησι παρακολουθοῦσε τὴ γυναῖκα του, καὶ ἐμάντευε πού ἐφτερούγιζε ὁ νοῦς της, καὶ γιὰ ποιὸν παρακαλοῦσε.

— Τ’ ἄρματα πού τώρα ἔρημα ξεκουράζονται, καὶ δὲν ἀκούεται ἢ γλυκειὰ τους λαλιά, ἦταν οἱ πιστοῖ μου σύντροφοι στὰ νειᾶτα μου, συνέχισε ὁ Καπετάν Κωσταντῆς. Τώρα βουβά καὶ λησμονημένα, λὲς καὶ κλαῖνε τὴ παλληκαριά καὶ τὴ νειότη μου.

— Ἔτσι εἶν’ ὁ κόσμος Κωσταντῆ.

— Ποτέ δὲ θὰ ξεχάσω τὰ χρόνια τὰ παληά, πού σ’ ἄν ἀητὸς πετοῦσα στὰ βουνά, πολεμῶντας γιὰ τὴ Λευτεριά.

—'Αλήθεια Κωσταντῆ μου! Θυμᾶσαι πού ὅταν σὺ πολεμοῦσες μετὰ τὰ παλληκάρια σου, ἐγὼ σοῦ κουβαλοῦσα νερό καὶ ψωμί στό βουνό.

— Καί στήν ποδιά σου μοῦφερνες, Μαργιώ μου, τὰ φυσέκια.

— Καί εἶχα στήν ἀγκάλη μου, μωρό τὸ Μανωλιό μας.

— Ὁ Μανωλιός μας πολεμᾷ τώρα μετὰ τὴ σειρά του. "Ἄς ἔχη τὴν εὐχή μου πού δὲ ντροπιάζει τὴ γενιά του.

— "Ἄς τὸν φυλάῃ ἡ Παναγιά καὶ ἡ εὐχή μας.

Γιὰ μιὰ στιγμή σώπασαν κι' οἱ δύο τους.

Τὸ μυαλό τους ταξείδευε στό γυιό τους κοντά.

Μετὰ τῆς ψυχῆς τους τὰ μάτια, τὸν ἔβλεπαν ντυμένο μέσα στὰ ἀσημένια ἄρματα, νὰ πολεμᾷ σὰν λεοντάρι. Δίπλα του ἔβλεπαν κερμιά νὰ σπαρταροῦν! "Ἀκουαν τὴν πολεμική του κραυγή, τὸ τραγοῦδι τοῦ τουφεκιοῦ, τὴ βοή τῆς μάχης.

Καὶ τὴ νίκη νὰ στεφανώνη τὰ τιμημένα ἄρματα τοῦ παιδιοῦ των.

Πόσο περήφανος ἦταν ὁ Καπετάν Κωνσταντῆς!

"Ἄν αὐτός, ὁ ἀνίκητος στὴ μάχη, νικήθηκε ἀπὸ τὰ χρόνια, ὁ γυιός του μετὰ τὶς παλληκαριές του ζωντάνευε τὰ παληά, καὶ κοντὰ στίς παληές τὶς μαρμαίνουσες δάφνες τὶς δικές του, ἐσώριαζε καινούργιες καὶ χλωρὲς δάφνες ὁ γυιός του!

Ὁ Μανώλης δὲν ἐντρόπιαζε τὴ γενιά του.

Τὶ κι' ἂν τὸ μονάκριβό του τὸ παιδί χαροπάλαιβε;

Ἄρκεϊ πού πολεμοῦσε γιὰ τὴ Λευτεριά.

Πόσες φορές ἄλλως τε ὁ ἴδιος, γιὰ νὰ ἐμψυχώνει τὰ παλληκάρια του, τραγουδοῦσε «τοῦ ἀντρειωμένου ὁ θάνατος, θάνατος δὲ λογαῖται»!

Πάππου πρὸς πάππου ἢ λεβενταγενῆ τοῦ Καπετάν Κωνσταντῆ κρατοῦσε τὸ τουφέκι.

Ἡ μάχη ἦτο τὸ γλέντι τους.

Ἡ νίκη τὸ πανηγυρί τους.

Ὁ θάνατος, ἡ τιμὴ καὶ ἡ περηφάνεια τους.

Γι' αὐτό, ὁ Καπετάν Κωνσταντῆς, δὲ θὰ παραξενευότανε, ἂν μάθαινε καὶ κακὸ γιὰ τὸ παιδί του.

Μὰ τῆς Μαργιώς τὰ μητρικὰ στήθεια, φουσκώνανε ἀπὸ τὸν πόνο καὶ τὴ λαχτάρα.

Καὶ παρακαλοῦσε τὴ Παναγιὰ νὰ τῆς φυλάῃ τὸ παιδί της.

Μὲ πόση χαρὰ καὶ περηφάνεια θάσφιγγε τὸ Μανωλιό στὴν ἀγκαλιά της ὅταν γύριζε μπαρουτοκαπνισμένος καὶ νικητής.

Πόσες τουφεκιές θὰ ρίχνανε στὸ γυρισμό του οἱ χωριανοί, γιὰ νὰ ὑποδεχτοῦνε τὸν ἔγδοξο πολεμάρχο.

Βυθισμένοι στὶς σκέψεις τους ἔπαψαν κι' οἱ δύο τους νὰ μιλοῦν.

Τὰ κορμιά τους βρισκότανε μέσα στ' Ἀρχοντικό τους. Μὰ οἱ ψυχές τους φτερούγιζαν ἄλλοῦ!

Στὸ παιδί τους!

Στὸ Μανωλιό τους, πού μὲ τὸ κοντὸ τὸ ἀσημοστόλιό του τὸ Μάνλιχερ, πολεμοῦσε γιὰ τὴ Λευτεριά.

Μέσα σ' αὐτὴ τὴ σιγαλιά, ἀντήχησεν ὁ συνηθισμένος στὰ Κρητικὰ χωριά χαιρετισμός.

— Πολλά τὰ ἔτη σου Καπετάν Κωνσταντῆ. Ἦταν ὁ Μαρκουλιός, ὁ πιστὸς ὑπηρετῆς τοῦ Καπετάνιου!

— Χιονίζει Καπετάνιο μου! Ἄσπρισαν οἱ μαδάρες.

— Φέρε Μαργιώ μιά τσικουδιά! Ὁ Μαρκουλιός ἔρχεται ἀπὸ τὸ χειμαδιὸ καὶ θὰ τοῦ κάμη καλό.

— Μ' αὐτὸ τὸ διασολόκαιρο χρειάζεται ἀλήθεια!

— Ἀρμέξανε τὰ πρόβατα; Πήξανε τσοῖ μωξήθρες;

— Ἀρμέξανε τὰ οἱ βοσκοὶ καὶ ἔδ' αὐτὰ τυροκομοῦνε. Γεννήσανε καὶ κάμποσες προβατίνες καὶ κάμανε ἀρνάκια καταγάλανα. Τὸ χιόνι τὰ ἐπάγωσε, καὶ οἱ βοσκοὶ τὰ πήραν στὰ καπότα τους, καὶ πήρανε τὴ στράτα γιὰ τὸ χειμαδιό. Χτυποῦσε τὸ λέρι τοῦ μπροστάρη καὶ τὰ ὄζα ἀκολουθοῦσανε. Οἱ σκύλλοι πιάσανε δυὸ τρεῖς λαγούς στόδρόμο. Σταλίξανε τὰ πρόβατα στσοῖ σπηλιές καὶ σιγομασσουλοῦνε. Παρέκει τὰ φυλάουν οἱ βοσκοὶ ἀρματωμένοι, καὶ παίζουν τὸ λυράκι.

— Ἰντὰ νὰ σοῦ πῶ Καπετάν Κωνσταντῆ! Ἄν βαστάξη πολὺ ὁ χιονιάς δὲν τὴν ἔχουνε καλὴ τὰ ὄζα!

— Δὲν πάει νὰ τὰ κόψη ὁ ψόφος Μαρκουλιό! Ἄλλοῦ χαροπαλαίβουνε καὶ χάνονται οἱ ἄντρες, καὶ σὺ μιλάς γιὰ τ' ἄχρηστα ἔτοῦτα τὰ ψοφίμια.

— Ὁ λόγος σου στὰ ὄρη,

— Καὶ ὄλα νὰ ψοφήσουνε, πρόβατα πάλι κάνω.

— Ἔτσι ναι, ὅπως τὸ λέεις Καπετάνιο μου.

Εἶπεν ὁ Μαρκουλιός. Ὅλοι τους μείνανε ἀμίλητοι γιὰ κάμποση ὥρα.

Τοῦ γέρω Καπετάνιου τὸ μυαλὸ φτερούγιζε στὰ χιονισμένα Μακεδονικὰ βουνά, πού ὁ γιὸς του μ' αὐτὸ τὸ ἀγριοκαῖρι πολεμοῦσε.

Μὰ καί ὁ Μαρκουλιός, πού ἔβλεπε τόν Καπετάνιο νά παραδέρνει μέσα στόν πόνο καί τή λαχτάρα γιά τό γυιό του, δίσταζε νά τοῦ πῆ ἐκεῖνο πού τοῦ εἶχαν παραγγεῖλει.

Ὡς τόσο φάνηκεν ἡ μονάκριβη κόρη τοῦ Καπετάνιου, ἡ Δοξανιώ.

Ἦταν μιά κοπέλα λιγερή, καί δροσάτη. Ἐνα ἀγριολούλουδο τοῦ βουνοῦ, γεμάτη χάρες κι' ὠμορφιές.

Μέ τήν περήφανη κορμοστασιά της, ἔμοιαζε σάν βασιλοπούλα τῶν Λευκῶν Ὁρέων.

Ὁ γέρω Καπετάνιος τήν κύτταξε μέ τρυφερότητα.

— Ἐτοίμασες τὰ φαητά τῶν ἐργατῶν Δοξανιώ μου;

— Ἐτοίμασά τα, ἀφέντη μου.

— Πήγαινε στήν εὐκή μου! Κύτταξε νά μὴ λείψη ἀπ' τό φαῖ τους τίποτε. Δέ θέλω νά κακοπεράσουνε σέ μᾶς οἱ δουλευτάδες.

— Καί πότε δά, πατέρα μου ἀφήκαμε ἄκείνους πού μᾶς δουλεύουνε νά κακοπεράσουνε;

Καί πράγματι!

Τό ἐνδιαφέρον τοῦ Κρητικοῦ λαοῦ γιά κάθε ἀνθρώπο πού γιά τόν ἕνα ἢ γιά τόν ἄλλο λόγο βρίσκεται ἀφορμῇ νά φαῖ τό ψωμί του, εἶναι παροιμιώδες.

Μετά τήν ἀναχώρησι τῆς Δοξανιώς, ὁ Μαρκουλῆς πῆρε θάρρος. Ἦθελε ὅπωςδῆποτε νά πῆ στό γέρω Καπετάνιο, ἐκεῖνο πού τοῦ εἶχαν παραγγεῖλει.

Καί ἄρχισε δειλά· δειλά.

— "Έχω άκουστά, πώς μαντατοφόρου κεφαλή δέν κόβεται.

— Λέγε τί έχεις νά μοῦ πῆς.

— Οὔλοι μας Καπετάνιο μου θά κλείσωμε μιά μέρα τὰ μάτια μας. Κανείς δὲ θά μείνη σ' αὐτὸν τὸν κόσμο. Γι' αὐτά, ὅσο ζοῦμε, πρέπει νά κανονίζωμε τσοὶ δουλειές μας, νά τακτοποιοῦμε τσοὶ οἰκογένειές μας, νά ἐξασφαλίζωμε τὰ παιδιά μας, καὶ τότε ἄς περιμένωμε τὴν ὥρα τοῦ Θεοῦ, ποῦ θά κάμωμε τὸ ἀγύριστο ταξεῖδι.

— Σωστά τὰ λέεις Μαρκουλιό.

— Μέσα στ' Ἀρχονικό σου, Καπετάνιο μου, φτερουγίζει μιά χιλιοπλουμισμένη πέρδικα. Ἐχει τὴ χάρι τοῦ βουνοῦ, τὴν ὠμορφιά νεράιδας, ἀνάστημα κυπαρισσοῦ, καμάρι τοῆς γενηᾶς σου, ἡ ἀκριβὴ σου Δοξαγιώ.

— Αἶ, κι' ὕστερα;

— Εἶναι καιρός τση Κωσταντῆ, νά τὴν ἰδῆς νυφοῦλα.

— Δὲ θέλω συμβουλάτορες!

— Ἄκουσε Καπετάνιο. Ἐνας λιγνὸς ὠμορφονεῖδς, μὲ πρόβατα κι' ἀμπέλια, τραγουδιστῆς καὶ χορευτῆς καὶ εἰς τὸ βόλι πρῶτος, ξεφτέρι στσοὶ ξεφάντωσες, τῶν χωριανῶν καμάρι, μὲ ἔστειλε γιὰ νά σοῦ πῶ, ἀνθὲς μὲ τὴν εὐκὴ σου, τὴ Δοξαγιώ νά παντρευτῆ!

— Δὲν ἔχει ὄνομα μαθές;

— Ὁ Νικολῆς! Καπετάνιο μου!

— Ὁ Νικολῆς;

Ὁ γέρω Καπετάνιος ἐσώπασε γιὰ μιὰ στιγμή, καὶ βυθίστηκε σὲ σκέψεις!

Καὶ ὁ Μαρκουλιὸς περίμενε τὴν ἀπάντησι.

Προσπαθοῦσε νὰ μαντέψῃ τὴν ἐντύπωσι τοῦ ἑκα-
μαν τὰ λόγια του στὸν Καπετάνιο.

Καὶ φοβότανε μὴ ξεσπάσῃ ἡ ὄργη του γιὰ τὴν
τόλμη του!

— Μαντατοφόρου κεφαλὴ δὲν κόβεται, ψιθύρησε
καὶ πάλι ὁ Μαρκουλιός.

Μὰ δὲν ἄργησε νὰ μάθῃ τὴν ἀπόφασιν τοῦ Καπε-
τάνιου!

— Δὲ λέω.... Ὁ Νικολῆς εἶναι ὠμορφονεῖος, λεβέν-
της, νοικοκύρης.

— Ἐχει ὄλα τοῦ κόσμου τὰ καλά. Μὰ γαμπρός μου
δὲν μπορεῖ νὰ γενῆ. Τοῦ λείπει τὸ πολυτιμώτερο
στολίδι. Δὲν εἶναι πολεμάρχος. Ὡς τώρα δὲ βαφτίσ-
τηκε στὴ φωθιά τοῦ πολέμου. Δὲ μυρίστηκε στὴ μάχη
τὴν ὠμορφὴ μυρωδιά τοῦ μπαρουτιοῦ. Δὲν εἶδε τὴ
λάμψιν τοῦ σπαθιοῦ, καὶ δὲν ἄκουσε τὸ γλυκὸ σκοπὸ
τοῦ τουφεκιοῦ.

— Τοῦ γέρω Καπετάνιου ἡ κόρη, πού ἡ γενηὰ της
πάππου πρὸς πάππου πολεμᾷ, δὲν μπορεῖ νὰ γενῆ
γυναῖκα, ἐνὸς ποῦ δὲν ἐζώστηκε στὸ κορμί του
τὰ ἄρματα.

— Ὅποιος δὲν ἐπολέμησε, «κακόσειρος» λογαῖται!
Εἶπε ὁ γέρω Καπετάνιος. Καὶ ὁ Μαρκουλιὸς ντρο-
πιασμένος καὶ περίλυπος.

— Δίκηο—εἶπε—ἔχεις Καπετάνιο μου!

ΘΥΣΙΑ ΠΑΛΛΗΚΑΡΙΟΥ

“Ένα γλυκὺ ἡλιοβασιλεμμα, πού τὰ κουδούνια τῶν προβάτων, πού κατέβαιναν στή πλαγιά τοῦ βουνοῦ, σκορποῦσαν τὸ ρυθμικὸ τους ἦχο, καί ἡ λύρα καί τὰ τραγούδια τῶν βοσκῶν, καί τὰ γαυγίσματα τῶν σκύλων, ἀνακατεμμένα σέ μιὰ εἰδυλλιακὴ συμφωνία, φάνερωναν πῶς τὸ κοπάδι γύριζε ἀπ’ τὴ βοσκὴ τοῦ χορτάτο, γιὰ νὰ ξεκουραστῇ τὴ νύχτα στὸ χειμαδιό, ἀκούστηκε πένθιμη ἢ καμπάνα τοῦ χωριοῦ.

Στὸ Ἀρχοντικὸ τοῦ Καπετάν Κωσταντῆ, αὐτὸς καί ἡ Μαργιώ του, κάμανε τὸ Σταυρὸ τους.

— Χριστὸς καί Παναγία! εἶπε ἡ Μαργιώ. Κάποιο μαντάτο θλιβερό, θὰ ἦρθε στὸ χωριὸ μας.

— Ποιὸς ξέρει! εἶπεν ὁ Κωσταντῆς.

Ἡ Μαργιώ γονάτισε μπροστὰ στὰ κονίσματα καί ἔκανε τὴν προσευχὴ της, καί ὁ Κωσταντῆς βυθίστηκε σὲ σκέψεις.

Δὲν πέρασε πολλὴ ὥρα καί στὸ Ἀρχοντικὸ τοῦ Κωσταντῆ βρισκότανε ὁ Δήμαρχος τοῦ χωριοῦ.

Ἦταν περίλυπος καί σκυθρωπός.

Μὲ δυσκολία προσπαθοῦσε νὰ κρύψῃ τὸν πόνο του.

Κάθησε σὲ μιὰ γωνιά, χωρὶς νὰ τολμᾷ νὰ πῆ λέξι.

Τοῦ γέρω Καπετάνου σφιγγότανε ἡ καρδιά.

Ἡ θλιβερὴ καμπάνα, ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Δημάρχου, ἡ ὀλοφάνερη λύπη του, ἡ σιωπὴ του, τὸν ἔκαναν νὰ μαντεύῃ, πῶς κάτι κακὸ γιὰ τὸ σπίτι του εἶχε συμβῆ.

— Μὰ δὲ μᾶς εἶπες Δήμαρχε, γιατί χτυπᾶ ἡ καμπάνα!

— Τὶ νὰ σοῦ πῶ Καπετάνιο μου! Οἱ δικοί μας εἶχαν πάλι πανηγύρι στὰ Μακεδονικὰ βουνά. Πιαστήκανε μὲ τοὺς ἔχθρους. Πολέμησαν παλληκαρίσια, καὶ ἡ νίκη ἐστεφάνωσε καὶ πάλι τὰ τουφέκια τους.

— Τότε χαρούμενα ἄς χτυπᾶ, Δήμαρχε, ἡ καμπάνα.

— Μὰ, λένε, πῶς σκοτώθηκαν κάμποσα παλληκάρια.

— Τῶν ἀντρειωμένων ὁ θάνατος, θάνατος δὲν λογαῖται.

— Καὶ πὼς μέσα στ' ἀθάνατα παιδιὰ ποὺ ἔπεσαν στὴ μάχη εἶναι καὶ χωριανοί μας, Καπετάνιο μου.

ἽΟ γέρω Κωνσταντῆς σηκώθηκε ὄρθιος.

ἽΟ μπαρουτοκαπνισμένος Καπετάνιος μάντεψε τὸ θλιβερό μαντᾶτο, ποὺ τοῦ ἔφερεν ὁ Δήμαρχος.

— ἽΟ Μανωλιός μου, Δήμαρχε, πές μου, ὁ Μανωλιός μου, σκοτώθηκε ὁ ρήγας μου;

ἽΟ Δήμαρχος κατέβασε τὸ κεφάλι ἀμίλητος. Δὲν τολμοῦσε νὰ πῆ τὴν τρομερὴ ἀλήθεια.

ἽΟ Κωνσταντῆς τὸν πλησιάζει. Σκύβει τὸ κυπαρισσένιο του κορμὶ καὶ μὲ σπαραγμό.

— Δήμαρχε, τί σωπαίνεις; — τοῦ λέει — πές μου γιὰ τὸ Μανώλη μου.

ἽΟ Δήμαρχος δὲν μποροῦσε πειὰ νὰ κρατᾶ τὸ τρομερὸ μυστικό. Γύρισε καὶ κύτταξε τὸν Κωνσταντῆ μὲ βουρκωμένα μάτια, καὶ μὲ φωνὴ πνιγμένη ἀπὸ τὸν πόνο καὶ τὴ συγκίνησι, τοῦ εἶπε τὴν πραγματικὴ ἀλήθεια.

—Εἰς τῆς Ἀθανασίας τὸ Πάνθειον φτερούγισε!

Τὰ μάτια τοῦ γέρω Καπετάνιου ἐπέταξαν ἀστραπές. Καὶ πνίγοντας τὸν πόνο του, καὶ παραμερίζοντας τὴ συμφορὰ του, ἤθελε νὰ μάθῃ ἂν ὁ γυιὸς του σκοτώθηκε σὰν παλληκάρι.

—Σᾶν ἄντρας; Αἶ; Σᾶν ἄντρας;

—Σᾶν λεοντάρι Κωσταντῆ, πολέμησεν ὁ γυιὸς σου! Οἱ μπάλες τὸν τρυπούσανε, κι' αὐτὸς ἐτραγουδοῦσε!

Ἐτένωσε τὸ γέρικό του τὸ κορμί, ὁ Καπετάνιος, ἐσκούπισε κάποιον δάκρυ πού καυτὸ ἐκύλισε ἀπὸ τὰ θολὰ του τὰ μάτια, χάδεψε τὸ ἀσημένιο μαχαῖρι, πού φοροῦσε στὴ μέση του, καὶ ἱκανοποιημένος καὶ περήφανος γιὰ τὸν ἡρωϊσμό τοῦ παιδιοῦ του.

—Ἄς ἔχει τὴν εὐχή μου! εἶπε μὲ ἀνακούφισι!

Καὶ ἡ γρηᾷ Καπετάνισσα, πού ὁ πόνος ξέσχιζε τὴ καρδιά της, ὑψώνει τὰ μάτια της στὸν Οὐρανὸ, ἀνοίγει τὴν ἀγκαλιά της, λές κι' ἤθελε νὰ σφιχτοκλείσῃ μέσα σ' αὐτὴν τὸν λεβέντη της, κι' ἀφήνει τὸν πόνο της νὰ ξεσπάσῃ μὲ τὴν τρυφεράδα τῆς καρδιάς της.

—Τὸ γάλα πού σὲ βύζαξα, χαλάλι σου παιδί μου!

Ἔτσι ζοῦν καὶ πεθαίνουν τὰ ἀθάνατα παλληκάρια, πού γεννιοῦνται στὰ Κρητικὰ βουνά.

Ο ΝΙΚΟΛΗΣ ΚΑΙ Η ΔΟΞΑΝΙΩ

Στήν πλατεία τοῦ χωριοῦ, πού κάθε Κυριακή οἱ λεβέντες χόρευαν μέ τοὺς ἤχους τῆς γλυκειᾶς λύρας τὸν πεντοζάλη, ἔχοντας στή λυγερή τους μέση τὰ ἀσημένια μαχαίρια, δὲ φαινότανε πειὰ ὁ Νικολῆς.

Οὔτε τὸ γλυκὸ του τραγοῦδι ἀκουγότανε στὰ πλάγια τοῦ βουνοῦ, ἀπὸ τὴν ἡμέρα πού ὁ Μαρκουλιὸς τοῦ ἔφερε τὴν ἀπάντησι τοῦ Καπετανίου.

Τὸν ἔδερνε διπλὸς καὺμός.

Ἄπὸ τὸ ἓνα μέρος, ἔβλεπε νὰ σβύνουνε τὰ ὄνειρά του. Ὁ πατέρας τῆς Δοξανιώς ἀρνήθηκε νὰ τὸν κάμη γαμπρό του. Ἡ λιγερὴ Καπετανοπούλα, δὲ θὰ γινότανε γυναϊκά του! Στὰ πανηγύρια καὶ στὶς ξεφάντωσες, δὲ θὰ εἶχε στὸ πλάϊ του τὴν κοπέλλα μέ τὴν περὶφανη κορμοστασιά καὶ τὰ περίσοια κάλλη.

Ἡ ἄρνησι ἐθέριεψε τὴ φλόγα τῆς ἀγάπης του. Χωρὶς τὴ Δοξανιώ δὲν μπορούσε νὰ ζήσει. Ὁ κόσμος τοῦ φαινότανε μαῦρος.

Τῶν πουλιῶν τὰ τραγοῦδια, τῶν τρεχοῦμενων νερῶν τὸ γλυκὸ μουρμούρισμα, τῶν λουλουδιῶν οἱ μυρωδιές, τῶν προβάτων τὸ κουδούνισμα, ὅλες οἱ ὠμορφιές τοῦ βουνοῦ καὶ τοῦ κάμπου, δὲν τοῦ προξενούσαν πλέον καμμιά εὐχαρίστησι.

Ἄπὸ τὸ ἄλλο μέρος πληγώθηκε βαθειὰ τὸ ἀνδρικό του φιλότιμο. Ὁ Καπετάνιος ἀρνήθηκε νὰ τὸν κάμη γαμπρό του, γιατί δὲν ἦταν πολεμιστής.

“Όποτε όλα τὰ πλούτη του, όλες οἱ λεβεντιές καὶ οἱ χάρες του, δὲν εἶχαν καμμιάν ἀξία !

Τοῦ ἔλειπε τὸ καμάρι καὶ ἡ περηφάνεια, πού χαρίζουν τὰ ἄρματα στὸν κάθε λεβέντη.

“Όλοι οἱ νέοι τοῦ χωριοῦ πολεμοῦσαν στὰ Μακεδονικά βουνά. Καὶ οἱ δικοί τους καμάρωναν γιὰ τὶς παλληκαριές καὶ τὶς νίκες των.

Αὐτός, ὁ πρῶτος τοῦ χωριοῦ, δὲν εἶχε ζῶστη τὰ τιμημένα ἄρματα. Καθότανε στὸ χωριὸ του καὶ χαροκοποῦσε, τὴ στιγμή πού οἱ ἄλλοι χαροπάλεβαν γιὰ τὴν Πατρίδα.

Ξόπνησε μέσα στὴν ψυχὴ του ἕνας ἄλλος ἀνθρώπος.

Τώρα ζήλευε ἐκείνους πού ἄλλοτε τὸν ζηλεύανε.

Καὶ παράδερνε μέσα στὸ διπλό του τὸν καὺμό.

“Ἐνα γλυκὸ ἡλιοβασιλεμμα, ἡ καμπάνα τῆς ἐκκλησιᾶς, χτυποῦσε τὸν ἑσπερινό.

“Ἡ Δοξανιώ, μαυροφορεμένη, πῆγε ν’ ἀνάψη τὸ καντήλι, καὶ νὰ προσευχηθῆ γιὰ τὸν ἀδελφό της.

“Ὁ Νικολῆς ἤξερε καλά, πὼς ἡ Δοξανιώ κάθε μέρα πῆγαινε στὴν ἐκκλησιά, ἀπὸ τὴν ἡμέρα πού ἔμαθε τὸ σκοτωμὸ τοῦ Μανώλη.

Καὶ ἀποφάσισε νὰ τὴ σταματήσῃ στὸν δρόμο, νὰ τῆς πῆ τὸν πόνο τῆς καρδιάς του, καὶ νὰ τῆς ζητήσῃ τὴν ἀγάπη της.

Περίμενε λοιπὸν κεῖνο τὸ βράδυ.

Σὲ λίγο φάνηκε ἡ Δοξανιώ.

“Ἦταν περίλυπη καὶ βιάδιζε μὲ τὸ κεφάλι χαμηλά.

Ὁ Νικολῆς δὲν ἔχασε τὴν εὐκαιρία.

— Ὠρα καλὴ σου Δοξανιώ, τῆς εἶπε.

Σήκωσε τὸ βλέμμα τῆς καὶ τὸν κύτταξε δειλά.

— Νά 'σαι καλὰ Νικόλα.

— Γιάντα περνᾶς καὶ δὲν μιλεῖς ;

— Ἡ συμφορὰ μὲ δέρνει, καὶ ταξειδεύει τὸ μυαλὸ
στοῦ πόνου τὰ σκοτάδια.

— Ἴντα νὰ γίνῃ Δοξανιώ ! Τσῆ τύχης τὰ γραμ-
μένα, μάθε το, δὲν ξεγράφονται,

— Τοῦ ἀδελφοῦ ὁ πόνος, εἶναι βαρὺς κι' ἀγιάτρευ-
τος. Σκοτείνιασε τὸ φῶς μου, καὶ ἡ χαρὰ φτερούγισε
ἀλάργα ἀπὸ μένα.

— Ὑπομονή.

— Ἄλλοίμονο ! Εἶναι βαθὺς ὁ πόνος.

Ὁ Νικολῆς γιὰ μιὰ στιγμή δίστασε νὰ συνεχίσῃ.
Μὰ στὸ τέλος δὲν μπόρεσε νὰ κρατηθῆ Ἄφηκε τὸν
πόνου πού τοῦ ξέσχιζε τὰ στήθεια, νὰ ξεσπάσῃ ἐλεύ-
θερα.

— Ἐσύ, λουλουδι ὀλόδροσο καὶ μοσκομυρισμένο,
ἐσύ ὅπου θαμπώνεται ὁ ἥλιος στὴ θωριά σου, καὶ νι-
κημένος κρύβεται ἀπὸ ντροπὴ στὰ νέφη, ἐσύ, πού μὲ
τὰ μάθια σου, κάθε καρδιά ξεσκίζεις, ἐσύ ἡ χάρι τοῦ
βουνοῦ, τοῦ κάμπου τὸ στολίδι, σὺ ἡ δροσοῦλα τῆς
αὐγῆς, σὺ τῆς ψυχῆς τὸ χᾶδι καὶ τὸ τραγοῦδι τῆς
καρδιάς, ἐσύ, δὲν εἶναι κρῖμα, μαυροντυμένη, σκυ-
θροπὴ, συντρόφισσα τοῦ πόνου, μέσα σὲ μαύρους
λογισμούς, ν' ἀφήνης τὴν καρδιά σου, νὰ παραδέρνη
Δοξανιώ :

—“Έτσι τὸ γράφει ἡ Μοίρα !

—Κάνει καὶ μένα νὰ πονῶ, ὁ πόνος ὁ δικός σου !

— Δὲ θέλω εἰς τὸν πόνο μου συντρόφους !

— Θὰ σοῦ γλυκάνω τὸν πόνο πού σοῦ ἄναψε ὁ Μανωλιός !

— Νικόλα !.. Παραίτησέ με !

—“Αναψες εἰς τὴν καρδιά μου φλόγα, καὶ καίγομαι ! Λυπήσου με !

Ὁ Μαρκουλιός, κρυμμένος ἐκεῖ κοντά, τὰ ἄκουε ὅλα. Κουνοῦσε πονηρὰ τὸ κεφάλι του. Μὰ δὲν ἤθελε νὰ τοὺς ἐνοχλήσῃ.

Ὅταν ὅμως ἄκουσε τὸ Νικολῆ νὰ λήῃ στὴ Δοξανιῶ πὼς καίγεται, δὲν μπόρεσε νὰ κρατηθῇ.

— Μιά τσικουδιά σέ σβύνει, κοπέλι διαολόπιστο !

Εἶπε χωρὶς ν’ ἀκουσθῇ.

Καὶ ὁ Νικολῆς συνέχισε νὰ ψάλλῃ στὴ Δοξανιῶ τὸ πάθος τῆς ἀγάπης του.

— Ὁ λόγος σου τὸ θάνατο ἢ τὴ ζωὴ μου δίνει. Διάλεξε ἓνα ἀπὸ τὰ δύο. Σοῦ δίνω τὴ καρδιά μου.

“Ἡ δέξου την, ἢ σκῖσέ την.

— Δὲν εἶναι τοῦ χεριοῦ μου.

— Ἀκούεις το τὸ Δοξανιῶ; ψιθύρισε πάλι ὁ Μαρκουλιός. Σὰν νὰ τοῦ καλαρέσει !

Ἡ Δοξανιῶ χαμηλῶσε τὸ κεφάλι.

— Δὲν εἶναι τοῦ χεριοῦ μου, εἶπε.

Μὰ ὁ Νικολῆς ἤθελε μιὰ ἀπάντησι. Δὲν μποροῦσε νὰ παραδέρνει στὴν ἀβεβαιότητα.

— Πές μου λοιπόν ! Δὲν μ’ ἀγαπᾶς ;

—Μὴ μ' ἀναγκάζεις νὰ σοῦ πῶ, κεῖνο ποῦ δὲν ταιριάζει!

—Μίλησε! Πέστο Δοξανιώ! Δὲν θέλω νὰ μ' ἀφήσης νὰ παραδέρνω ὁ φτωχὸς στὸν πόνο, στὴ λαχτάρα!

Εἶσαι κριτὴς τῆς νειότης μου! Ἐνας σου μόνο λόγος, θὰ μοῦ χαρίσῃ τὴν χαρὰ! Μὴ θέλεις νὰ σκοτώσῃς, ἐκεῖνο ποῦ σ' ἀγάπησε μὲ ὅλη τὴν καρδιά του!

Ὁ ἀγαθὸς Μαρκουλιὸς συμπόνεσε τὸ Νικολῆ. Καὶ παροτρύνων τρόπον τινὰ τὴ Δοξανιώ μурμουύρισε.

—Κάμε κουράγιο Δοξανιώ!

Ἄφηκε ἓνα βαθὺ στεναγμὸ, ἡ ὠμορφὴ Καπετανοπούλα.

Γύρισε τὸ βλέμμα τῆς μακρὰ στὸν κάμπο. Τὴν ὥρα κείνη, τῆς φάνηκε πὼς ὁ ἥλιος ἔλαμπε περισσότερο ἀπὸ κάθε φορὰ. Τὰ πουλιὰ τραγουδοῦσαν μὲ τὴ γλυκεῖά τους λαλιά, παθητικώτερα ἀπὸ πρῶτα. Τὸ ἀεράκι χάδευε μαλακὰ τὰ κλωνάρια τῶν δένδρων. Τὸ τρεχούμενο νερὸ τῆς μурμουύριζε λόγια ὠμορφᾶ, καὶ ἀνοιγότανε μπροστὰ τῆς καινούργιοι κόσμοι, ποῦ δὲν τοὺς γνῶριζε ὡς τὴ στιγμή αὐτή.

Καὶ σὰν μαγεμμένη ἀπὸ τὸ γλυκὺ ὄνειρο, δὲν μπόρεσε νὰ κρατηθῇ. Χωρὶς νὰ ξέρῃ τί κάνει, ἀφῆκε τὴν καρδιά τῆς νὰ μιλήσῃ ἐλεύθερα!

—Ἐκεῖ ποῦ περπατοῦσα, συλλογισμένη καὶ θλιπτή, συντρόφισσα τοῦ πόνου, Θεέ μου, τί μοῦ ἔγραφες! Νὰ ἀνατεῖλῃ ὁ ἥλιος μὲ τίς χρυσὲς ἀχτίδες

του, νά σβύση τὰ σκοτάδια, καί νά φωτίση ὁλόχαρος.

Ὁ Μαρκουλιὸς δὲν μποροῦσε νά χωνέψη τὰ λόγια της.

— Ὁ κύρης σου ἂν τὸ μάθη, ἀπὸ τὰ ἄστρα Δοξαγιώ, στὴ γῆ θὰ σὲ γκρεμήσῃ.

Μὰ ποιὰς τὸν πρόσεχε τὸν Μαρκουλιῆ.

Ὁ Νικολῆς ἔψαλλε στὴν Δοξαγιώ, τὴν τρελλή του ἀγάπη, τῆς ἔλεγε λόγια φλογερά, ἄφηνε νά φανερωθῇ ὅλος τῆς καρδιάς του ὁ πόνος. Καί ἡ Δοξαγιώ τὸν ἄκουε μαγεμένη.

Μέσα στὴν παρθενικὴ της καρδιά ἔνοιωθε τώρα ἀλλοιώτικους χτύπους. Ὁ Νικολῆς εἶχε κερδίσει τὴν ἀγάπη της.

Μὰ δὲν ἄρκοῦσε αὐτό!

Ἐπρεπε νά τὸ κελαϊδήσῃ μὲ τὴ γλυκειά της τῆ φωνή. Αὐτὸ περίμενε ὁ Νικολῆς.

— Τρέμω! Δὲ βλέπεις; Μίλησε! Μοῦ δίνεις τὴν καρδιά σου;

Ἡ Δοξαγιώ κατέβασε ντροπιασμένη τὸ κεφάλι της. Μὰ ὁ Νικολῆς ἐπέμενε. Ἦθελε νά μάθῃ ἂν ἡ ὠμορφη Καπετανοπούλα τὸν ἀγαποῦσε.

Καί αὐτὴ ποῦ ἔνοιωθε τὴν καρδιά της νά χτυπᾷ γιὰ τὸν ὠμορφο λεβέντη, ποῦ τῆς τραγουδοῦσε τὴν ἀγάπη του, δὲν μποροῦσε νά κρατηθῇ περισσότερο.

— Στά μονοπάθια τριγυρνῶ, τώρα καινούργιου κόσμου, καί τὴ παρθένα μου καρδιά, σοῦ τὴν χαρίζω φῶς μου!

Εἶπε αὐτὰ τὰ λόγια ἡ Δοξαγιώ μὲ τρεμουλιαστή

φωνή. Ἐφερε τὸ ἀριστερὸ τῆς χέρι στὸ μέτωπο, καὶ ἐνῶ τρέχανε τὰ δάκρυά τῆς, ἔνοιωσε τὸ χέρι τοῦ Νικολῆ νὰ τὰ σκουπίζει μὲ τὸ μεταξωτὸ του τὸ μαντήλι.

Τραβήχτηκε ντροπιασμένη, καὶ ἐτοιμάστηκε νὰ φύγῃ.

Μὰ ὁ Νικολῆς, ποῦ τοῦ φαινότανε σὰν ὄνειρο πῶς ἡ Δοξανιώ τὸν ἀγαποῦσε, ἤθελε νὰ βεβαιωθῆ, ἀκόμη περισσότερο !

— Μὰ πρὶν νὰ φύγῃς πές μου δυὸ λόγια Δοξανιώ !

— Κέρδισες τὴν καρδιά μου ! Τί νὰ τὸ κρύβω ἀνώφελα !

— Μοῦ χάρισες τὸν κόσμο !

— Μά, ἂν ἡ καρδιά σου δόθηκε, νὰ μὴ ξεχνᾷς Νικόλα, πῶς εἶν' ἓνα ἐμπόδιο μεγάλο εἰς τὴ μέση !

— Ἐμπόδιο ; Ποιὸ εἶν' αὐτό ;

— Τὸ ξέρεις πῶς ὁ κύρης μου ἦτανε πολεμάρχος !
Ξέρεις πῶς ὁ Μανώλης μας σκοτώθηκε σὰν ἄντρας !
Ξέρεις πῶς ὄλη μου ἡ γενηὰ μὲ τ' ἄρματα στὸ χέρι, πάππου πρὸς πάππου πολεμᾷ.

— Τὸ ξέρω Δοξανιώ μου !

— Βλαστὰρι πολεμάρχου, πρέπει νὰ ἔχει ταῖρι του λεβέντη δοξασμένο, καὶ βαφτισμένο στὴ φωτιά. Στὰ στέφανα τοῦ γάμου, κοντὰ εἰς τὰ 'κονίσματα, καὶ στέφανα τῆς δάφνης, πάνω σὲ ἔνδοξα ἄρματα, μὲ αἷμα ραντισμένα, ταιριαζοῦνε εἰς τὴ γενηὰ τοῦ γέρου Καπετάνιου !

Ἦταν σπαθιά τὰ λόγια αὐτὰ τῆς Δοξανιώς, ποῦ

τρύπησαν τὴν καρδιά τοῦ Νικολῆ. "Εσκυψε τὸ κεφάλι του, καὶ ντροπιασμένος.

—Σὰν δίκηο νᾶχης Δοξανιώ, ψιθύρισε.

Ὁ Μαρκουλιὸς δὲν μπορούσε παρὰ κάτι νὰ πῆ ἔστω καὶ ἂν τὸ ἄκουε μόνο ὁ ἴδιος.

—"Αν εἶσαι ἄντρας...βῆξε! Κιαμέ! Σὰν Ἴντα θάρρεψες!

Ἡ Δοξανιώ τέντωσε ἑπερήφανα τὸ κυπαρισσένιο της κορμί, καὶ ἐνῶ ὁ Νικολῆς ντροπιασμένος δὲν τόλμοῦσε νὰ τὴν κυττάξῃ αὐτὴ ἐξακολούθησε.

—Πέρα ἐκεῖ ἀνάβει, στὰ ματωμένα τὰ βουνά, Νικόλα, τὸ τουφέκι. Καὶ μέσα εἰς τὸν ὠμορφο σκοπὸ του, οἱ λεβέντες, νικοῦνε ὑπερήφανοι, ἢ πέφτουν δοξασμένοι!

Σῶρε καὶ εἰς τὸ καλὸ! Πάρε τὰ ἄρματά σου! Παλέμησε. Ἡ δόξα σου θᾶναι δική μου δόξα! Καὶ σὰν γυρίσης νικητὴς, καὶ γίνῃς Καπετάνιος, τότε θὰ γίνῃ ταῖρι σου ἡ Καπετανοπούλα.

Πέρασε κάμποση ὥρα χωρὶς νὰ μιλήσῃ ὁ Νικολῆς. Πληγώθηκε βαθειὰ ἀπὸ τὰ περήφανα λόγια τῆς Δοξανιώς, καὶ ἔνοιωθε τὸν ἑαυτὸν του ταπεινωμένο μπροστά της.

Μὰ εἶχε δίκηο ἡ Δοξανιώ. Τί εἶχεν ὁ Νικολῆς γιὰ νὰ περηφανεύεται; Τὴν ὠμορφιά του, τὴ νειότη του, τὰ πλοῦτη του.

"Ὅλα ἦσαν ἀνώφελα.

Δὲν εἶχε τὴν τιμὴ τοῦ πολεμιστῆ.

Δὲν μπορούσε νὰ σηκώνῃ τὸ κεφάλι του ψηλά,

σάν τ' ἄλλα παλληκάρια τοῦ χωριοῦ, πού πολεμοῦσαν στή Μακεδονία.

Καί δέχτηκε ἀδιαμαρτύρητα τὰ λόγια τῆς Δοξα-
νιώς. Ἀρκέστηκε μόνο νά τῆς πῆ :

— Εἶσαι τοῦ κύρη σου παιδί, ταιριάζεις στή γε-
νηά σου !

Ἔχασε τὸ θάρρος του. Δέν τολμοῦσε νά μιλήσῃ
πειά στή Δοξανιώ γιὰ τὴν ἀγάπη του. Γιατί αὐτὴ τὸν
ἔκαμε νά νοιώσῃ, πὼς δέν μποροῦσε νά ἐλπίζῃ νά
τὴν κάμῃ γυναῖκα του, χωρὶς τὴ δόξα καὶ τὴν τιμὴ
τοῦ πολεμιστῆ.

Ἡ Δοξανιώ πού τὸν ἔβλεπε ταπεινωμένο καὶ πε-
ρίλυπο τὸν λυπότανε. Μὰ δέν μποροῦσε νά γίνῃ δια-
φορετικά. Ἡ κόρη τοῦ δοξασμένου Καπετανίου, καὶ
ἀδελφὴ τοῦ νεκροῦ Μακεδονομάχου δέν ἐταίριαζε
νά πάρῃ ἕναν ἀπόλεμο. Τάχα δέν τὸ λέει καὶ ἡ Κρη-
τικὴ παροιμία: «ὅποιος δέν ξέρει τάρματα, κακόσει-
ρος λογαταί;»

Ἡ ὄρα περνοῦσε. Ἡ Δοξανιώ ἔπρεπε νά φύγῃ.
Γύρισε στό Νικολῆ καὶ τοῦ ἔπε :

— Σ' ἀφήνω γειά! Κι' ἂν μ' ἀγαπᾶς, κάμε ὅ,τι σοῦ
εἶπα!

Ὁ Νικολῆς τὴν κύτταξε μὲ βουρκωμένα μάτια,
καὶ δίνοντάς τῆς τὸ χέρι :

— Ἀφοῦ τὸ θέλεις, θά γενῆ! τῆς εἶπε.

Ἡ Δοξανιώ ἔφυγε.

Ὁ Νικολῆς καμάρωνε τὴ λεβέντικη περπατησιά
τῆς.

Μὰ ξάφνου φάνηκε μπροστά του ἡ Τζαμπιώ.

Ἦταν μιὰ φτωχοπούλα τοῦ χωριοῦ, πού μέσα στὴ φτωχικὴ τῆς φορεσιά ἔλαμπε ἡ ὠμορφιά καὶ ἡ ζωὴ.

— Τότε θὰ γίνῃ μόνο, εἶπε στὸ Νικολῆ, ὅταν μὲ τὸ μαχαῖρι σου ξεσχίσεις τὴν καρδιά μου.

Ὁ Νικολῆς στράφηκε σάν ἀποσβολωμένος.

— Ἐπίορκε! Προδότῃ! ἐξακολούθησε ἡ Τζαμπιώ.

Πὼς κουρελιάζεις τὴ καρδιά, πού ἔτρεμε γιὰ σένα;

— Παραίτησέ με, εἶπε ὁ Νικολῆς στενοχωρημένος.

— Πὼς σέ βαστᾷ ἡ καρδιά σου νὰ μ' ἀρνηθῆς;

Δὲ σκέφτηκες καθόλου τὴν κοπέλλα, πού ζῆ μὲ τὴν ἐλπίδα σου, καὶ τὴ παρηγοριά σου;

Ἔτσι ἦτανε τῆ τύχης μου!

— Γιατί νὰ φαρμακώνης τὴ φτωχοπούλα πού πονεῖ καὶ χάνεται γιὰ σένα;

— Δὲ φταίω, ἂν νικήθηκα Τζαμπιώ, εἰς τὴν ἀγάπη!

— Δὲν εἶχα γιδοπρόβατα κι' ἀμπέλια νὰ σοῦ δώσω!

Μὰ σοῦ δώσα πολύτιμο διαμάντι! Τὴν καρδιά μου!

Καὶ σὺ τὴν ἐκομμάτισες! Ἐξέχασες τὰ λόγια πού μοῦλεγες! Τὰ δάκρυά σου στείρεψανε, προδότῃ! Καὶ τώρα σ' ἄλλη κοπελλιά, τὰ ἴδια λόγια λέεις!

— Πάψε Τζαμπιώ τὰ λόγια σου. Τοῦ κάκου μὲ πληγώνεις. Ἐχω στὰ στήθη μιὰ καρδιά, κι' αὐτὴ δὲν τὴν ὀρίζω.

— Μὰ τὴν ὀρίζω ἐγώ!

— Σοῦ εἶπα, ξέχασέ με!

— Δὲν θὰ σ' ἀφήσω νὰ χαρῆς αὐτὴ τὴ ξελογιά-

στρα! πού μέσα άπ' τήν άγκάλη μου σέ πήρε! Θά τήν πνίξω!

Κί' άν φύγης εις τόν πόλεμο, κατάρα θά σοϋ δώσω, νά μή γυρίσης νά τήν βρής!

— Τή γλώσσά σου κατάπιε, μурμουύρισεν ό Μαρκουλιός.

— Τά περασμένα σβύσέ τα, και αφήνοντας τή Τζαμπιώ, τράβηξε τó δρόμο του ό Νικολής.

Αύτή τόν κύτταζε φεύγοντα, γεμάτη μίσος.

— Νά σβύση ή ζωή σου, τοϋ φώναξε.

Για μία στιγμή ή Τζαμπιώ στάθηκε άκίνητη. Γύρω της έβλεπε μαυρο τόν κόσμο. Σβύνανε τά όνειρά της! Έχανε για πάντα εκείνον πού άγαποϋσε.

Και βυθίστηκε στόν πόνο και τή συμφορά της.

Ό Μαρκουλιός τή λυπήθηκε.

Άφηκε τή γωνιά πού ήταν κρυμμένος και πλησίασε.

— Σώπα μωρή Τζαμπιώ μου! Μή κλαίεις κακορροϊζικη. Υπάρχουνε κοπέλλια εις τó χωριό μας μπόλικα.

Τήν πήρε, και παρηγορώντας την, τραβήξανε καθένας για τó σπίτι του.

ΠΡΟΣ ΤΗ ΔΟΞΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΓΑΠΗ ΤΗΣ

Πέρασε κάμποσος καιρός.

Ὁ Νικολῆς εἶχε πάρει τὴν ἀπόφασί του.

Ἔπρεπε νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ὑπόσχεσί του, γιὰ νὰ κερδίσῃ τὴ Δοξανιώ.

Καὶ μιὰ Κυριακὴ, ὕστερα ἀπὸ τὴ λειτουργία, φάνηκε στὴν πλατεῖα τοῦ χωριοῦ στολισμένος τ' ἄρματα.

Μαζὶ του εἶχε καὶ ἄλλα παλληκάρια ἀρματωμένα. Οἱ χωριανοὶ τοὺς χαιρετοῦσαν μὲ σεβασμὸ καὶ τοὺς καμάρωναν.

Ὁ λυράρης ἔπιασε τὸ δοξάρι, καὶ χουρδίζοντας τὴ λύρα του, ἔβαλε τὰ δυνατά του, νὰ παίξῃ μὲ περισσότερη τέχνη ἀπὸ κάθε φορά.

Σηκώθηκε περήφανα ὁ Νικολῆς.

Πηδοῦν κοντά του καὶ τ' ἄλλα παλληκάρια.

Καὶ μέσα στὰ χειροκροτήματα καὶ τίς «μπαλωτιές» τῶν χωριανῶν, χορεύουν τὸν «πεντοζάλη».

Δὲ χορεύουν μόνον, οἱ σταυραετοί! Πετοῦνε!

Ἡ γῆ τριζοβολᾷ στὰ πατήματά τους.

Τὰ κοντά τους τὰ Μάνλιχερ ἀστράφτουν μέσα στ' ἀσημένια στολίδια.

Τὸ δοξάρι πετᾷ στὸ χέρι τοῦ λυράρη.

Καὶ σκύβοντας τὸ κεφάλι του κοντὰ στὴ λύρα λέει τὴν πρώτη του μαντινάδα :

Τὰ παλληκάρια φεύγουνε
ἀσημαρματωμένα
καὶ πᾶν νὰ πολεμήσουνε
χαρούμενα στὰ ξένα.

*Ὀμοβροντία τουφεκιῶν ἀκολουθεῖ τὴ μαντινάδα.
Οἱ λεβέντες δὲν πατοῦνε στὴ γῆ. Θαρρεῖ κανεὶς
πῶς ἔχουν φτερά καὶ χορεύουν στὸν ἀέρα.
Καὶ ὁ λυράρης ἐξακολουθεῖ.

Πηγαίνετε εἰς τὸ καλὸ
κι' ἔχετε τὴν εὐκὴ μας.
νᾶρθετε πάλι νικητὲς
χαρούμενοι μαζί μας.

Οἱ μανάδες τῶν παλληκαριῶν ὑψώνουν τὰ χέρια
στὸν Οὐρανό, καὶ παρακαλοῦν γιὰ τὰ παιδιὰ τους.
*Ἦρθε καὶ ἡ σειρὰ τοῦ Νικολῆ, νὰ πῆ μιὰ μαντι-
νάδα. Καὶ μὲ συγκίνησι τραγουδεῖ.

Εἰς τὸ λιγνὸ μου τὸ κορμὶ
ἔζωσα τ' ἄρματά μου
νὰ σὲ κερδίσω Δοξανιώ,
μὲ τὴν παλληκαριά μου.

Τὰ ἄρματα στολίστηκα
καὶ δὲν θὰ τὰ ἀφήσω
ὥσπου μὲ δάφνης στέφανα
κοντὰ σου νὰ γυρίσω.

Διακόπτει τὸ χορὸ καὶ τίς μαντινάδες του, βγάζει
τὸ πιστόλι του καὶ ρίχνει

— Αϊ χωριανοί! Έχετε γειά.

— Είς τὸ καλό, εἰς τὸ καλό!

— Καὶ Καπετάνιος νάρθης!

Μέσα σὲ χιλιάδες «μπαλωτιές» καὶ μὲ ριζίτικα τραγούδια, ὁ Νικολῆς μὲ τ' ἄλλα παλληκάρια ξεκινοῦν.

Οἱ χωριανοὶ τοὺς συνοδεύουν ἔξω ἀπὸ τὸ χωριό.

Οἱ κοπελιές τοὺς ραίνουν μὲ λουλούδια.

Καὶ σὲ λίγο χάνονται.

Γυρίζουν οἱ χωριανοὶ πάλι στὴ πλατεῖα, καὶ ἀρχινοῦν τὸν χορό.

Ἦταν γι' αὐτοὺς μεγάλη τιμὴ, πού πάλι ἀπὸ τὸ χωριό τους, ξεκίνοῦσαν καὶ ἄλλα παλληκάρια γιὰ νὰ πολεμήσουνε.

Ὁ Μαρκουλιός, καθότανε ἀλάργο ἀπὸ τὸ γλέντι.

Λυπότανε τὸ Νικολῆ, πού πήγαινε στῆς Μακεδονίας τὰ χιονισμένα βουνά.

Καὶ ἀφῆκε ἓνα στεναγμό.

— Πάει κι' αὐτός μὲ τσοῖς πολλούς, εἶπε!

Μιά διαολογυναῖκα, τοῦβγαλε εἰσιτήριο, γιὰ νὰ γλακᾶ στὰ ὄρη!

Καὶ βυθίστηκε σὲ σκέψεις.

— Κύρ Μαρκουλιό μου, θὰ ἀρνηθῆς μιὰ χάρι νὰ μοῦ κάμης;

— Γύρισε ὁ Μαρκουλῆς καὶ εἶδε μπροστά του τὴν Τζαμπιώ!

— Μπρὲ τὴ Τζαμπιώ!... Καλῶς τὴνέ!... Καλέ, ἴντα λογάται; Κακό καὶ κακοντόπαθα! Γιὰ σένα κοπελιά

μου νά ξέρης πώς θά γκρεμισθῶ, καί στή φωτιά θά πέσω !

— Λένε πώς ἄκουσες ἐσύ, μιά πονηρή κουβέντα, πού ἔκαμε ὁ Νικολῆς μ' αὐτή τήν προκομένη !

— Τή Δοξανιώ μωρή Τζαμπιώ ;

— Αὐτή τήν ξελογιάστρα !...

— Εἶχα καλλιὰ νά μὴ τὸ πῶ....

— Δέν ἔχω δά χατήρι ; Γιά πές μου, τί ἐλέγανε ; Ὁ Μαρκουλιός δίσταζε νά μιλήσῃ. Μά φλύαρος ὅπως ἦταν, δέν μπόρεσε νά κρατηθῆ.

— "Ἰντα νά πῶ μωρή Τζαμπιώ ! Ἐπέρνα ἡ διαλόπιστη καί χαμηλά ἐθώριε, ἀμίλητη καί σοβαρή, δὲ σήκωνε τὰ μάθια ! Κι' ὁ Νικολῆς ὁ διάτανος, τση ἔστεσε καρτέρι, ὡς καρτερεῖ ὁ κυνηγός τὴν πέρδικα στοῦ πλαῖ. Τση ἔπε «χαρῶσε κοπελιά, καί μ' ἀναψες γιάγκινη, ἀν δέ σέ πάρω θά χαθῶ, τὸ κρῖμα στοῦ λαιμό σου !»

— Κι' αὐτή ἴντα ἔπε, Μαρκουλιό ;

— Τάχα ξεροκατάπτε, κι' εἶπε πῶς εἶναι ἀπὸ γενηὰ κι' ἀπὸ μεγάλο σόι !

— Χαρά στὰ μοῦτρα !... Κι' ὕστερα ;

Ὁ Μαρκουλιός ἐγέλασε πονηρά.

— Δέν ξέρεις δά, Τζαμπιώ μου ; Ἐσεῖς μωρὲ οἱ κοπελιές—μὲ τὸ συμπάθιο, κιάλας—τση... προβατίνας μοιάζετε ! Κουνεῖτε τὴν ὄρα σας, καί κάνετε πῶς ντρέπεστε μπροστά εἰς τὰ κριάρια ! Μά τὴν ντροπὴ σας ξαφνικά ἀφήνετε στή μπάντα, καί σὰν τὸ σκύλλο π' ἀκλουθᾶ στοῦ δρόμο τὸν ἀφέντη, ὀξαποπίσω τρέχετε !...

—Σάμπως τὰ παραλέεις...

—Νά γκρεμιστώ στά ἄχερα, νά πέσω στά μπαμπάκια, καί νά πνιγῶ μέ τὸ κρασί, ἂν ψώματα σοῦ λέω!

—"Ας εἶναι δά... εἶπε ἡ Τζαμπιώ! Στὸ τέλος τί τοῦ εἶπε;

—Τοῦ εἶπε πῶς τὸν ἀγαπᾷ, καί θά γενοῦνε ταῖρι.. Μά... πέντε—δέκα μπαλωτές, πρωτῆτερα νά παίξῃ!..

Γι' αὐτὸ πάει στὸν πόλεμο;

—Κιαμέ; Ἰντα θαρροῦσες; Δὲν εἶναι παίξε γέλασε, ὁ ἔρωτας ἀλήθεια!

"Ἐστριψε τὸ μουστάκι τοῦ ὁ Μαρκουλιός καί ἐξηκολούθησε.

—Νά μπρέ Τζαμπιώ!... Ὁ διάολος ἂν κούνιε τὴν ὄρα του, καί ἔμπαινε στά σκόθια μου. καί μοῦλεγε, «κουνήσου καί σὺ μωρὲ ζωντόβολο, καί δεῖξε τὸν σεβντᾶ σου ἄς ποῦμε... μέ τουλόγου σου Τζαμπιώ... μέ τὸ συμπάθιο... Ἰντα θά μοῦλεγες μαθές»;

—Ντροπὴ σου κακομοίρη!

—Καί γιάντα μπρέ;

—Δὲ μοιάζομε!

—Καλὲ Ἰντα λογαῖται!.. Μπορεῖ ἐγώ, μουστακαλῆς, λεβέντης, κοτζᾶμ ἄντρας, νά μοιάζω μέ τοῦ λόγου σου, ποῦ πλάστηκες... γυναῖκα;

Ἡ Τζαμπιώ θύμωσε μέ τὰ λόγια τοῦ Μαρκουλη. Γύρισε τὴν πλάτη της καί ἔφυγε μουρμουρίζοντας.

—Τί νά σοῦ πῶ! Δὲν ντρέπεσαι!..

Ὁ Μαρκουλης ἔμεινε στά κρῦα τοῦ λουτροῦ. Καί
Δοξανιώ ἡ Καπετανοπούλα

θέλοντας νά παρηγορηθῆ φιλοσοφοῦσε μόνος του.

— Έγώ μωρή Τζαμπιώ μου; Καλό μωρή! Ὁ Διάολος σοῦ μπήκε, καί ζήλεψες τῆ Δοξαγιώ! Αὐτῆ ναι ἀρχοντοπούλα, καί ὤμορφη καί λιγερή, μέ πρόβατα κι' ἀμπέλια. Στόν ἀργαλειό τση ἔκαμε ντουζίνες μπανιές, μέ ξόμπλια τ' ἄστρα τ' Οὐρανοῦ καί τ' Ἀπριλιοῦ τὰ ρόδα. Πετσέτες χίλιες πλουμιστές, καί διαλεχτά στρωσίδια. Καί ἔχει οὔλα τὰ καλά στό σπιτί τῶν γονειῶν τση! Καί ἡ Τζαμπιώ, ὁ διάολος, ἡ πιό φτωχειά πό μένα, ὁπού δέν ἔχει τέντζερη, καί λόχνο καί λαίνα, ἐσκέφθηκε τῆς Δοξαγιῶς ἀντίπραξι νά κάμη.

Τὴν ὥρα κείνη περνοῦσε ὁ Κωνσταντῆς καί ἄκουσε τόν Μαρκουλῆ πού μιλοῦσε.

— Μὲ ποιὸ μιλεῖς μπρὲ Μαρκουλῆ; τοῦ εἶπε.

— Μιλῶ μέ τὸ μυαλό μου!

— Ἦθελα καί νά κάτεχα, ἂν ἔχης κι' ἀπό κείνο!

— Εὐχαριστῶ σε Κωσταντῆ! Μά πρέπει νά κατέχης, πῶς ἔχομε καί μεῖς μυαλό, καί μάθια νά θωροῦμε, ἄς εἴμαστε μικρὸς λαός—μ' αὐτό ἴντα λογαται;

— Μὴ μοῦ κακιώνεις Μαρκουλῆ! Ἐγὼ σέ χωρατεύω!

— Κατέχω τοί! Τοῦ λόγου σου δέν θέλεις τὸ κακό μου! Μά ἔλα δά, πού ἔχομε καί μεῖς τὴν ἀνθρωπιὰ μας, καί μᾶς πειράζει κάθε τι πού ἄπρεπο ἀκοῦμε!

Ὁ Κωσταντῆς λυπήθηκε πού πείραξε τὸ Μαρκουλῆ μέ τὰ λόγια του.

— Συμπάθησέ με Μαρκουλῆ, τοῦ εἶπε μέ γλυκύτητα.

— Έσού, ὁ Καπετάνιος, συμπάθειο θέλεις ἀπὸ μέ;
Νά μὴ τὸ ξανακούσω!

— Ἐλα μαζί μου Μαρκουλῆ! Πᾶμε νὰ σέ κερᾶσω!

— Μετὰ χαρᾶς σου Κωνσταντῆ. Ἡ τσικουδιά μ' ἀρέσει.. Καὶ νὰ σοῦ πῶ; τὴν ἤθελα νὰ φύγουν τὰ φαρμάκια!

— Ἐχεις φαρμάκια Μαρκουλῆ;

— Ἐνας Θεὸς κατέχει!

— Πές καὶ σέ μέ τὸν πόνο σου!

— Ἄκουσε Καπετάνιο! Κατέχεις δά, πῶς ἀγαπῶ οὐλοὺς τσοὶ χωριανούς μου! Εἴμαστε οὐλοι στὸ χωριὸ δικοὶ καὶ συμπεθέροι, καὶ θλίψεις, πόνους, καὶ χαρές, εἰς τὴν ζωὴν σᾶν λάχουν, οὐλοι τσοὶ μοιραζόμεστε ἀδελφικά...

— Ἀλήθεια, εἶπε ὁ Κωνσταντῆς.

Ὁ Μαρκουλῆς σῶπασε γιὰ μιὰ στιγμή. Καὶ σέ λίγο ἐξακολούθησε.

Ἐτσά ἐπόνεσα κι' ἐγώ, μέ το' ἄλλους χωριανούς μας, τὴν ὥρα πού με μπαλωτὲς ἐμίσειε ὁ Νικόλας! Ἐκειὰ πού πάει, ὁ Θεὸς κατέχει ἄν γυρίση!

— Δὲν ἔχει χάρι ἢ ζωὴ, καὶ ὠμορφιὰ ἢ νειότη, σᾶν δὲν ζωστῆ τὰ ἄρματα, εἶπε αὐστηρὰ ὁ Κωνσταντῆς.

— Μά... ἢ ζωὴ γλυκειὰ 'ναι!

— Μά πιὸ γλυκός ὁ θάνατος, γιὰ τὴ γλυκειὰ Πατρίδα.

ΘΡΙΑΜΒΟΣ ΤΟΥ ΠΑΛΛΗΚΑΡΙΟΥ

Ἡ Δοξανιώ ἦταν βαθειά λυπημένη γιὰ τὸ μισεμὸ τοῦ Νικολῆ.

Δὲν ἤξερε ἂν γυρίσῃ καὶ πάλι στὸ χωριό. Τὴν ἔδερνε ὁ καῦμός της μοναξιάς.

Ἔστρεφε τὸ βλέμμα της πέρα στὸν κάμπο, ποῦ διάβηκε ὁ Νικολῆς μὲ τοὺς συντρόφους του, γιὰ νὰ φτάσῃ στὸ λιμάνι, καὶ σφιγγότανε ἡ καρδιά της.

Γύρισε μὲ κλονισμένη περπατησιὰ στὸ σπίτι της.

Ἐκεῖ μονάχη, ἀφήκε τὸν πόνο της νὰ ξεσπάσῃ.

Ἐγυρε τὸ ὠμορφό της τὸ κεφάλι στὸ χέρι, καὶ μὲ δάκρυα στὰ μάτια μονολογοῦσε.

— Ὁ Νικολῆς μου πολεμᾷ ἀσημαρματωμένος, στὰ χιόνια, στ' ἄγρια βουνά! Στῆς νύχτας τὰ σκοτάδια, καὶ στὶς βαρεῖες τὶς παγωνιές. Ζητᾷ μὲ τὸ τουφέκι καὶ μὲ τὸ αἷμα ὁ φτωχός, ἐμένα νὰ κερδίσῃ!

Πῶς μὲ πληγώνει ὁ χωρισμός! Πόσο πονεῖ ἡ καρδιά μου! Κι' ὅμως... ἐγὼ τὸν ἔστειλα νὰ κυνηγᾷ τὸν Χάρο!! Μά... εἶχα νοῦ; Εἶχα καρδιά; Αὐτὸν ποῦ ἀγαποῦσα νὰ στείλω εἰς τὸ θάνατο; Κι' ἂν τίποτα μοῦ πάθῃ; Δὲ θὰ μὲ δέρνῃ ὁ καῦμός, πῶς εἶμαι ἐγὼ ἡ αἰτία;

Μά... πάλι! Νὰ τοῦ χάριζα ἡ μαύρη τὴν καρδιά μου, καὶ ταῖρι νὰ τὸν ἔκανα, ἐγὼ, τοῦ Καπετάνιου ἢ κόρη ἢ περήφανη, χωρὶς νὰ καμαρώσω εἰς τὸ κορμὶ του τ' ἄρματα, νὰ ἰδῶ πῶς τοῦ πηγαίνουν;

Κι' ἄν σήκωνα 'περήφανσ, ὡς τώρα, τὸ κεφάλι γιὰ τὴ γενηά μου, σύντροφο ἄν ἔπαιρνα ἐκεῖνον, πού δὲν μποροῦσε νὰ μιλήῃ σ' ἄν τ' ἄλλα παλληκάρια, γιὰ τ' ἄρματά του.. ἄλλοίμονο!... ποιά θᾶταν ἡ ζωὴ μου;

"Ὅχι! Δὲν ἦταν δυνατό! Τώρα χαροπαλεύει.. Μὰ ἄν γυρίση νικητής, καὶ δόξες φορτωμένος, θά'χω ψηλά τὴν κεφαλὴ κοντὰ στὸν ἀντρεωμένο!

Γύρισε τὸ βλέμμα της στὴν εἰκόνα τῆς Παναγιάς καὶ παρακάλεσε μὲ κατάνυξι.

— Βοήθησέ τον Παναγιά! Τὰ βόλια πού τοῦ ρίχνουν, κάνε τα Μεγαλόχαρη ν' ἀλλάζουνε τὸν δρόμο, καὶ φέρε μού τον νικητή, γερό, καὶ τιμημένο!

Παρθένα Μεγαλόχαρη! Εἰς τὴ δική σου σκέπη φύλαξε τὸν λεβέντη μου! Στῆς σφαίρας τὸ τραγοῦδι, ὅταν ὀρμᾷ περήφανος, καὶ μέσα εἰς τις φλόγες, μὲ τὸ σπαθί του ὀλόγυμνο, ἄπλωσε τὰ φτερά σου, νὰ μὴ πειράξουν τὸν ἀητό, ἢ σφαῖρες πού σφυρίζουν!

Κάμε Παρθένα μου καλή, τὰ ὠμορφά του νειάτα, νὰ μὴ μαράνη ἄσπλαχνα στὸν πόλεμο ὁ Χάρος!

'Αξίωσέ με, Παναγιά, νὰ ἰδῶ τὸ παλληκάρι, πού μούχει πάρει τὴν καρδιά, καὶ πάλι στὸ χωριό μας.

Εἰς τὴ δική μου τὴ γενηά, τὴ χιλιοδοξασμένη, ἄς ἔρθη δαφνοστόλιστος! Στὴν ὠμορφὴ του νειότη, φέρεσε δάφνινα κλαδιά! Παντοτεινὸ στολίδι, ἄς ἔχει τὴν παλληκαριά, τὴ Δόξα, Παναγιά μου!

"Ἐγυρε τὸ ζαλισμένο της κεφάλι καὶ βυθίστηκε στὸν πόνο της.

Πέρασε κάμποσος καιρός.

Μιά μέρα πού ἡ Δοξανιώ ἦταν γυρμένη σὲ μιὰ καρέκλα καὶ ἄφηνε τὸ μυαλό της νὰ ταξειδεύη κοντὰ στὸν ἀγαπημένο της, μπήκε χαρούμενη ἡ Ἐργίνα ἢ φιληνάδα της.

— Τὰ συχαρήκια Δοξανιώ! Σοῦ φέρνω συχαρήκια.

— Γιὰ ποιά ἀφορμή;

— Δὲν τᾶμαθες;

— Ποῦ θέλεις νὰ τὰ μάθω;

— Τιμὴ καὶ δόξα κέρδισε καὶ πάλι τὸ χωριό μας, εἶπε ἡ Ἐργίνα.

Ἐφές ἀργὰ μᾶς ἦρθαν χαρούμενα μαντάτα.

— Σὰν τί μαντάτα Ἐργίνα μου;

— Χτυπήθηκαν στὸν πόλεμο καὶ πάλι οἱ δικοί μας!

— Καὶ νίκησαν;

— Κιαμέ; Μπορεῖ νὰ μὴ νικήσουν;

Ἡ Δοξανιώ πετάχτηκε χαρούμενη; καὶ ἔκαμε τὸ σταυρό της.

— Δόξα νὰ ἔχη ὁ Θεός! Γιὰ πές μου Ἐργινιώ μου!

— Ἴντα νὰ πῶ; Δὲν ξέρεις δά; Βρόντησε τὸ τουφέκι τῶν τιμημένων μας παιδιῶν, κι' οἱ λαγκαδιές τριγύρω, ἀντιλαλήσανε μὲ μιὰς. Πέσανε σκοτωμένοι πολλοὶ ἐχθροὶ! Βογκοῦσανε παρέκει λαβωμένοι.

— Πάντα ἡ νίκη νὰ πετᾷ κοντὰ στὰ παλληκάρια.

— Μέσα στὴ φλόγα της φωθιάς, ὀλόρθος πολεμοῦσε, ἕνας λιγνὸς ὀμορφονεῖος, κι' ἐθέριζε σὰν χάρος.

— Χαρὰ ἴσθην πού τὸν γέννησε, εἶπεν ἡ Δοξανιώ.

— Φύγανε ντροπιασμένοι, εἰς τὴν ὀρμὴ του οἱ ἐχθροί.

— Τιμή στὸν ἀντρειωμένο !

— Μὰ κυνηγώντας τὸν ἐχθρό, τὸν ζήλεψε ἡ Δόξα κι' ἕνα σημάδι τοῦβαλε μὲ αἷμα εἰς τὰ στήθεια, νὰ τῷχει γιὰ στολίδι του!

— Ἄπ' τὸ χωριό μας εἶναι;

— Καλὰ τὸν ξέρεις Δοξανιώ!.. Εἶναι τὸ παλληκάρι ποὺ σοῦχει πάρει τὴν καρδιά!

— Ὁ Νικολῆς μου; εἶπε μὲ λαχτάρα ἡ Δοξανιώ.

— Ὁ ἴδιος!

— Νὰ ζήση ὁ λεβέντης μου! Νὰ ζήση ὁ Καπετάνιος!

Ὁ Μαρκουλιὸς τὰ ἄκουσε ὄλα. Καὶ τρίβοντας τὰ χέρια του.

— Αἶ κατεργάρα Δοξανιώ. εἶπε μὲ τὸν νοῦ του! Ἔκαμες τὸ κοπέλι, κι' ἐχούμηξε εἰς τὴ φωτιά τὸν χάρο κυνηγώντας, καὶ τοῦταξες γιὰ πληρωμὴ, μαργιόλα, τὴν καρδιά σου! Νὰ δοῦμε δά, μιὰ τσικουδιά καὶ μὲνα θὰ τρατάρης;

ΟΙ ΧΑΡΕΣ ΤΟΥ ΜΑΡΚΟΥΛΗ ΚΑΙ ΟΙ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΕΣ ΤΟΥ

Ξαφνικὰ πετάχτηκε μπροστὰ στὴ Δοξανιώ γεμάτος χαρά.

— ὦρα καλὴ σου Δοξανιώ, τῆς εἶπε.

— Καλῶς τὸν Μαρκουλιό μου!

— Ἄκοὺς διαόλου κοπελιά τὰ ὠμορφα μαντάτα; Νᾶχωμε καλὸ ρώτημα, ἴντα θὰ μὲ κερᾶσης;

—“Ο,τι κι’ ἂν θέλῃς ζήτησε!

— Μιὰ τσικουδιά μὲ φτάνει! Κι’ ὄντες θά ἔρθῃ μὲ καλό, θά πάρω τὸ πανιέρι, καί θά κερνώ στὸν γάμο σου σουμάδα καὶ κουλούρια.

Γύρισε ἡ Ἐργίνα καὶ εἶδε τὸν Μαρκουλιῆ.

— Σ’ οὐλοῦς τσοὶ γάμους βρίσκεσαι στὰ μέσα καὶ στὰ ὄξω, τοῦ εἶπε γελαστή. Πάντα στοργυλοκάθεσαι στὴ τάβλα τῆ στρωμένη.

Γέλασε μὲ τὴ καρδιά του ὁ Μαρκουλιός.

— Δὲν εἶναι τοῦτο ψῶματα, εἶπε. Μ’ ἀρέσει τὸ κρασάκι, μ’ ἀρέσουνε κι’ οἱ κοπελιές, τοῦ γάμου τὰ τραγούδια, καὶ σ’ οὐλες τσοὶ ξεφάντωσης, πού στρώνουνε τὴν τάβλα, ὁ πρῶτος κι’ ὁ καλλίτερος ἐγὼ ἔμαι δὲν τ’ ἀρνιοῦμαι.

— Μὰ δὲ σὲ εἶδα Μαρκουλιό, ποτέ σου νὰ δουλέψῃς, εἶπε ἡ Ἐργίνα.

— Νὰ σὲ χαρῶ, ἡ ξεκούρασι καλλιὰ ἔναι Ἐργινιώμου, καὶ τὸ κρασί, κι’ ἡ τσικουδιά, καὶ ὁ χορός κι’ ἡ λύρα, εἶπε γελῶντας πλατειά ὁ Μαρκουλιός.

— Ψῶματα θέλεις νὰ σοῦ πῶ; Ἀλήθεια οὐλα κι’ οὐλα! Ἴντα νὰ κάμω; Ἐπιασα τὸν ἔμπορα νὰ κάμω. Ἐνα γαϊδοῦρι γαλανό, ἐφόρτωσα μὲ ξύλα, μὲ ἄβρονιές, καὶ μὲ χοχλιούς, κι’ ἕνα λαγὸ στὴ μέση. Ἐσερνα κι’ ἀπὸ πίσω μου μιὰ κοπελιά γιὰ δοῦλα.

Εἰς τὰ σοκάκια γύριζα, καὶ φώναζα: «Κεράδες πάρετε ξύλα καὶ χοχλιούς!... Ἐνα λαγὸ ποιός θέλει;.. Ποιός θέλει καὶ τὴν κοπελιά, νὰ τήνε πάρῃ δοῦλα!!!» Μὰ ἴντα νὰ πῶ! Τὴ σερμαγιά τὴν ἦπια στὴν ταβέρ-

— να! Ἐφόφησε κι' ὁ γαίδαρὸς !... Παντρεύτηκε κι' ἡ
δούλα !... καὶ πῆγε τὸ ἐμπόριο στὸ διάολο !... Ἀκούεις;

Τῆ διήγησι τοῦ Μαρκουλή διέκοψε ὁ Κωνσταντῆς
ποῦ ἐρχότανε στὸ σπίτι του.

— Ἡ γλῶσσα σου μπρὲ Μαρκουλή, πῆρε μεγάλη
φόρα.

— Μὲ τὸ συμπάθιο Κωνσταντῆ, εἶπε δειλὰ ὁ Μαρ-
κουλῆς, τὰ βάσανά μου λέω!

— Ἐσὺ δὲν ἔχεις βάσανα! Γλεντᾶς καὶ κρασο-
πίνεις.

— Ἰντα μοῦ λές; Λογιῶ λογιῶ ἐπάσκισα νὰ ζήσω,
εἶπε μὲ παράπνομο ὁ Μαρκουλῆς. Μὰ φαίνεται ἡ Μοῖ-
ρα μου, πῶς μοῦχει κακιοσύνη! Ἀκούσετε τὰ πάθη
μου, καὶ θὰ μὲ λυπηθῆτε!

Χάδεψε τὸ παχὺ του μουστάκι, ἔγυρε τὸ κεφάλι
του στὸ δεξί του χέρι, καὶ ἄρχισε νὰ τραγουδῆ.

Ξεκίνησα μιά ταχυνὴ
καὶ στὸ παμπόρι μπῆκα
νὰ πάω εἰς τὴν ξενηθειὰ
μά... τὸν μπελά μου βρῆκα.

Εἰς τὴ φουρτίνα ἔτρεμε
τὸ ἔρημο παμπόρι
καὶ χοροπήδα στὸ γιαλὸ
σὰν τὸν λαγὸ στὰ ὄρη.

Μπρὲ Καπετάνιο, στέσε το,
φωνάζω τὸ ῥημάδι

ἄλλοιῶς μὲ τὸ κουμποῦρι μου
σὲ βάνω στὸ σημάδι.

Μ' αὐτὸς ὁ γέρω-διάολος
μὲ γέλοιο συντηροῦσε
τὸ ζαλισμένο Μαρκουλιό
πού μπρούμουτα... ξερνοῦσε!

Ἔπαψε τὸ τραγοῦδι ὁ Μαρκουλῆς, καὶ γελῶντας
καὶ ὁ ἴδιος διὰ τὸ πάθημά του, συνέχισε.

— Γροικᾶτε, ὁ γέρω διάολος; Ἐγὼ ἔβγανα τὰ
σκόθια, κι' αὐτὸς ἐγέλα! Ἄς συγχωρᾷ περὶ ἡμῶν
ζαλισμένος καὶ δέν μποροῦσα νὰ σταθῶ στὰ ἔρημά
μου πόδια!

Τὰ κορίτσια γέλασαν μὲ τὴν καρδιά τους, καὶ μα-
ζί μ' αὐτά, καὶ ὁ ἴδιος ὁ Μαρκουλῆς!

— Δέν μᾶς διγᾶσαι Μαρκουλῆ ἴντα ἔδες στὴν Ἀ-
θήνα, τὸν ρώτησε μὲ περιέργεια ἡ Ἐργίνα.

— Ἰντα ἔδανε τὰ μάθια μου, ἀκοῦστε κοπελιές
μου, εἶπε πρόθυμα ὁ ἀγαθὸς Μαρκουλῆς, καὶ ἄρχισε
πάλι νὰ τραγοῦδι:

Σίδερα εἶδα κι' εἶχανε
στοὶ δρόμους φυτεμμένα
κι' ἀπάνω τους γλακούσανε
τὰ τράμ διαολισμένα

Εἶχα ἀκουστά, ἤλεχτρισμό
τὰ σίδερα πῶς ἔχουν

καί κοκκαλιάζουν σ'άν πατοῦν
ὅσοι δέν τὸ κατέχουν

Σήκωνα τὴ φουφούλα μου
κι' ἔπαιζα πηδαράκι
νά μὴ καῖ στα σίδερα
τ' ἄτυχο Μαρκουλάκι

Ἔπαψε πάλι τὸ τραγοῦδι του, καί συνέχισε τὴν
ἀφελὴ του διήγησι.

— Σίμωσε ἀστυφύλακας, καί μοῦ 'πε: «Ἴντα κά-
νεις;»

Καλά, τοῦ λέω, εὐχαριστῶ! Κι' αὐτὸς ἀγριεμένος
«Γιάντα πηδᾶς;» μὲ ρώτηξε.. Καί 'γώ... ξεροκατόπιαι!

Γέλασαν μὲ τὴ καρδιά τους οἱ κοπελιές γιὰ τὸ πά-
θημα τοῦ Μαρκουλιῆ.

— Τί ἄλλο εἶδες Μαρκουλιῆ, γιὰ πές μας, στὴν Ἄ-
θήνα; ρώτησε ἡ Δοξανιώ.

Ὁ Μαρκουλιῆς χωρὶς νὰ χάσῃ καιρὸ, ἐξακολούθη-
σε τὴν τραγοῦδιστὴ του διήγησι.

Μιά κοπελιά μοῦ σίμωσε
κι' ἔδινε τὸ κουτί τῆς
κι' ὄντες τῆς εἶπα «εὐχαριστῶ»
ἔγέλα μοναχὴ τῆς

Ρίξε στὴν τρύπα μιὰ δραχμὴ
μοῦ λέει, δέν τὸ χαρίζω
ἔγώ μαζώνω ἔρανο
γιὰ τοῖ φτωχοὺς πασκίζω!

Ἐθώριε τὴ φουφούλα μου
σκασμένη εἰς τὰ γέλια
κι' ἐγὼ τὴν ἐκαμάρωνα
τὴν σκύλλα, μπρὲ κοπέλια!
Εἶδα καὶ μιά, πού ἔσκυφτε
ὡς σκύφτει τὸ γουροῦνι
κι' ἐρούφα κόκκινο ζουμί
μὲ ἕνα.. μακαροῦνι!

Οἱ κοπελιές ἦσαν σκασμένες στὰ γέλοια μὲ τσοὶ
μαντινάδες τοῦ Μαρκουλῆ. Κι' αὐτὸς γελαστός συνέ-
χισε.

Ἴντα γελάτε, κοπελιές;
Ζηλεύετε θαρρῶ το
πῶς στὴν Ἀθήνα ἔκαμα
μὲ τὴ φουφούλα, κρότο !
Στὴν κεφαλὴ μου φόρουνα
στραβά τὸ μαντηλάκι
καὶ σὰν περνοῦσαν κοπελιές
ἔστριβα τὸ μουστάκι

— Αὐτὰ ἴτανε τὰ πάθη σου, Μαρκουλῆ;

— Καὶ πού νὰ τὰ διγᾶμαι! Στσοὶ δρόμους ἐγλα-
κούσανε οὔλοι, ἀπάνω κάτω, κι' ἦτανε οὔλοι βιαστι-
κοί! Κανεὶς δὲν μοῦ μιλοῦσε! Τῶν ἔλεγα «ὦρα κα-
λή» ὡς λέμε στὰ χωριά μας, μ' αὐτοὺς τσοὶ διαολό-
πιστους, τσοὶ ἴπιανε βουβαμάρα!

—Οί κοπελιές μπρέ Μαρκουλη, πῶς εἶναι στήν
Ἀθήνα;

—Σάν προβατίνες ἔχουνε τὸ σβέρκο κουρεμμένο,
καὶ εἰς τὰ μουτρα βάνουνε, λογιῶ—λογιῶ μπογιάδες!

—Πῶς ντύνονται;—ρώτησε ἡ Δοξανιώ.

—Ἴντα μοῦ λές; Ἴντα φοροῦν καὶ πρᾶμα!

—Σῶπα καῦμένε Μαρκουλη!

—Ἀλήθεια σᾶς τὸ λέω!

Τὴν διήγησι τοῦ Μαρκουλη διέκοψε κάποιος πού
χτυποῦσε τὴν πόρτα.

Κατὰ παραγγελίαν τῶν κοριτσιῶν, ὁ Μαρκουλης
πῆγε καὶ ἄνοιξε.

Ἦταν ἕνας ξένος καὶ ἄγνωστος κύριος πού κρα-
τοῦσε στὸ χέρι τὸ καπέλλο του.

Ἐπεκλίθη εὐγενῶς καὶ εἶπε δειλά

—Χαίρετε!

Ἴ!... Καί... γιάντα δα; εἶπε ὁ Μαρκουλης.

—Δὲν ἐννοῶ τὴν ἐρώτησί σας! Πῶς εἴσθε;

—Εἴμαστε, δυὸ οἱ κοπελιές, κι' ἐγώ'μαι ἄλλος
ένας!

Φτάνομε, μωρὲ σύντεκνε, γῆ νὰ φωνάξω κι' ἄλλους;

—Φωνάξετε τὸν Κωνσταντῆ.

Ἡ Δοξανιώ ἔβαλε τὸν ξένο νὰ καθῆσῃ στὸν
καναπέ.

Ὁ Μαρκουλης τὸν παρατηροῦσε μὲ περιέργειαν.
Δὲν μποροῦσε νὰ κρατηθῆ.

Πλησίασε καὶ τὸν ρώτησε μὲ ἐπιφύλαξι.

—Τοῦ λόγου σας ποιὸς εἶσαι σύντεκνέ μου;

— Καθηγητής τῶν Φυσικῶν!

Ὁ Μαρκουλῆς κύτταξε τὰ κορίτσια.

— Ἀκούετε μπρὲ κοπελιές;

Γύρισε πάλι τὸ κεφάλι στὸν ξένο, ἀφοῦ ἔκαμε ἓνα σταυρὸ μὲ ἐπιτηδειότητα γιὰ νὰ μὴ γίνῃ ἀντιληπτός, μουρμουρίζοντας «σίδερο εἰς τὴ μέση μας»!

— Κι' ἔχεις πολλούς, εἰς τὴ δουλειά πού κάνεις, μουστερηδες;

— Θέλεις νὰ πῆς τοὺς μαθητάς;

— Πού κάνουν γκλόυχου—γκούχου!

— Ἐχω πολλούς, λεβέντη μου!

Ὁ Μαρκουλῆς κολακεύτηκε πού τὸν εἶπε λεβέντη καὶ γυρνώντας πρὸς τὰ κορίτσια, εἶπε ἱκανοποιημένος!

— Ἀκούετε μπρὲ κοπελιές; Λεβέντης!!...

— Μὰ τὸ Θεὸ κι' ἀρέσεις μου μπρὲ σύντεκνε. Κι' ἴντά'ρθες εἰς τὸ χωριό; Δὲν ἔχουμε καψούρη μουστερηδες!

— Ἦλθον εἰς τὴν γεννέτειραν ἡρώων καὶ μαρτύρων, τῶν ἡμιθέων καὶ θεῶν τὸν τόπο νὰ θαυμάσω!

— Καὶ γὼ θαγαμάζω δάσκαλε ἐτσά πού μου τὰ λέεις!

— Ἦλθον ὡς ξένος εἰς τὴν γῆ τοῦ ξακουσμένου Μίνω!

— Διάλε τὸ Μίνω πούχομε ἔμεῖς εἰς τὸ χωριό μας. Λυράρης ἦτανε μαθές, βοσκός, ἢ ζεβγολάτης;

— Ἦτο ἀρχαῖος Βασιλεὺς!

— Αἶ δὲν κατέχω πρᾶμα, εἶπε μὲ κάποια συστολή γιὰ τὴν ἄγνοιά του, ὁ Μαρκουλῆς.

Καί θέλοντας νά βρῆ διέξοδο συνέχισε πρὸς τὸν ξένον.

— Ἐτσὰ καὶ γιὰ τὸν Νταίνταλο, ἄκουα δάσκαλέ μου, πῶς ἔβαλε στὰ χέρια του πελώριες φτεροῦγες καί... πέταξε στὸν Οὐρανό. Καὶ ὄξαποπίσω ἀκλούθα ὁ... Γίκαρος... ὁ Νίκαρος, πῶς διάολο τὸν λένε.

— Ὁ Δαίδαλος καὶ ὁ Ἴκαρος!

— Μπράβο σου δάσκαλέ μου! Κατέχεις τσοι θωρῶ ἐγώ!

— Ἀπὸ τὴν ἱστορία!

— Ἡ διασολιά πού βάλανε στὸ νοῦ τους δάσκαλέ μου, μοῦ ἄρεσε μὰ τὸν Θεό! Γλακῶ στὸ ἀκρογιάλι καὶ ἓνα ὄρνιο πέτυχα μεγάλο, φοφισμένο! Ἐκοψα τσοὶ φτεροῦγες τους! Τσοὶ κόλλησα στὰ χέρια, καὶ ὁ ἓνα δῶμα ἀνέβηκα, τὸν πῆδό μου νά παίξω, καὶ νά πετάξω σᾶν κι' αὐτούς.

Ἦτανε μαζωμένοι οἱ χωριανοὶ γιὰ νά με δοῦν!

Μὰ ἓνας σύντεκνός μου, ἔβγαλε τὸ ζωνάρι του, καὶ μοῦ ἔπε «Μαρκουλῆ μου, καὶ γιὰ καλὸ, καὶ γιὰ κακὸ, γιὰ στάσου νά σὲ δέσω»!

Δεμένος ὅπως ἤμουνε ἀνοίγω τὰ φτερά μου, καὶ τὸν σταυρό μου ἔκαμα... καί... παίζω ἓνα πῆδο!

Μά.. ἀντίς νά βρῶ τὸν Οὐρανό, γκρεμίστηκα στὸ δρόμο! Καλὰ πού ἐκρεμάστηκα στὴ ζώνη, σᾶν στάφύλι!

Εὔγε σου! Εὔγε!

— Ποῦ νά βγῶ;

— Μπράβο καλέ σοῦ λέει, ἐξήγησε ἡ Ἐργίνα.

Ὁ Μαρκουλῆς κολακεύτηκε μὲ τὰ λόγια τοῦ ξένου, καὶ πλησιάζοντας περισσότερο, «εὐχαριστῶ σε δάσκαλε» τοῦ εἶπε. Ἐπειτα μὲ περισσοτέραν οἰκειότητα.

«Καὶ δὲν μοῦ λές ἀλήθεια, τὸ κατεβάζεις, σὰν τὸ βρῆς, καθόλου τὸ κρασάκι;

—Κάποτε πίνω κι' ἀπ' αὐτό! Μὰ ὅμως νὰ γνωρίζης ὅτι ποσῶς δὲν ὠφελεῖ κατάχρησις τοῦ οἴνου!

—Ἐδὰ θὰ τὰ χαλάσωμε, ἀλήθεια, δάσκαλέ μου!

Ἄν εἶσαι φίλος μὴ μοῦ λές γιὰ τὸ κρασάκι πρᾶμα! Ἐμεῖς ἐπὰ οἱ χωριανοί, κατέχεις ἴντα λέμε;

«Χίλια καληνωρίσματα στὴν ἀμπελοκουτσούρα ὅπου σοὶ κάνει τοὶ φτωχοὺς καὶ τὰ ξεχνοῦνε οὐλά».

—Φιλοσοφία τοῦ Λαοῦ!

—Σεῖς οἱ γραμματισμένοι, ἀνάποδα μπρὲ δάσκαλε θωρεῖτε κάθε πρᾶμα! Μὰ ὁ μεγαλοδύναμος, γιὰ νὰ μαθῆς τὸ στέλνει; Ὅτι σοῦ πῶ ἀφρουκάσου το, καὶ δίκηο θὰ μοῦ δώσης.

Ὅντες ἤμουνε βοσκὸς στὸ νησί τῆς Γαῦδος, κι' ἔβοσκα τὰ πρόβατα εἰς τὸ γυρογιάλι, εἶδα πῶς ἀπόκαμε τὸ κρασί τῆς φλάσκας, κι' ἔκατσα καὶ θώρουσα στοῦ γιालοῦ τὰ βάρη, ὅπου τζιρητούσανε κύματα ἀράδα.

Ἀναστέναξα βαθειά κι' εἶπα «μπέψε Θέ μου στὸ καλό σου Μαρκουλῆ μιά σταλιά κρασάκι».

Καὶ μιᾶς κοπανιάς θωρῶ ἓνα μαυριλάδι, ποῦφερναν τὰ κύματα πέρα ἀπὸ τὰ βάρη. Μονομιᾶς σηκώ-

νομαι! Βγάνω τὰ στιβάνια, σέρνω τὴ φουφούλα μου, σὸ γιὰλὸ ἐμπῆκα.

Σίμωσα! Κι' ἴντα θωρῶ; Ἐνα βαρελάκι, ποῦχε μέσα διαλεχτὸ καὶ παλὴ κρασάκι:

Τὸ μυρίζομαι, κι' εὐτὺς ἀτάθηκε ἡ καρδιά μου. Τὸ κυλῶ καὶ τραγουδῶ. Φτάνω στ' ἀκρογιάλι. Μὲ λαβέττι τ' ἄδειασα σ' ἄλυκιᾶ μεγάλη. Ἐσκυφτα καὶ ἔπινα κι' ἔτρωγα μυζήθρα, καὶ ἔδιπλοσφύριζα μὲ χαρὰ στ' ἄρνιά μου.

Τελειώνοντας τὴ διήγησί του ὁ Μαρκουλῆς, ἔβγαλε μόνος του τὸ συμπέρασμα.

—Θωρεῖς ἐδᾶ, μπρὲ σύντεκνε, εἶπε, πῶς κι' ὁ θεὸς τὸ θέλει, καὶ μοῦπεψε στή μοναξιά γεμάτο τὸ βαρέλι!

Ὡς τόσο ἦρθε ὁ Κωσταντῆς, καὶ παίρνοντας τὸν ξένο, ἔδωσε τέρμα εἰς τὴν φλυαρίαν τοῦ Μαρκουλῆ.

ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΕΣ ΣΤΗΝ ΑΓΑΠΗ

Ἡ Δοξανιώ, ἀπὸ τὴ στιγμή πού ἔμαθε πῶς ὁ ἀγαπημένος της πολεμοῖσε παλληκαρίσια στὰ Μακεδονικά βουνά, ἦταν γεμάτη χαρὰ καὶ περηφάνεια.

Ἐβλεπε νὰ ζωντανεύουν τὰ ὄνειρά της.

Καὶ ἐπερίμενε μὲ λαχτᾶρα τὸ γυρισμὸ του.

Πόσο εὐτυχισμένη θὰ γίνη τὴ στιγμή πού ὁ πατέρας της, ὁ γέρω πολεμάρχος, θ' ἀνοίξη τὴν ἀγκαλιά του στὸν δοξασμένο Νικολῆ, καὶ φιλῶντάς τον σὸ μέτωπο τὸ ὑπερήφανο, θ' ἀ τὸν ὀνομάση παιδί του.

Αὐτές τίς σκέψεις ἔκανε ἡ Δοξανιώ, ὅταν ἐμπήκε χαρούμενος, ὅπως πάντα, ὁ Μαρκουλῆς.

— Αἷ κοπελιά, τῆς εἶπε! Ἴντα χαρά τὴν ἔχεις, τὸ κατέχω, πού κέρδεψες τὸν Νικολῆ! Αἷ διαολομαργιόλα! Ποιὸς ἔχει δά τσοὶ χάρες σου!

— Εὐχαριστῶ τὴν τύχη!

— Ἐκέρδεψες τὸν Νικολῆ, κι' ἀπὸ ζηλεύει ἄς σκάση!

— Συμμάζωξε τὴ γλώσσα σου!

Ἐκούστηκε μιὰ φωνὴ ἀπὸ τὴν πόρτα.

Ἦταν ἡ Τζαμπιώ.

Γύρισεν ὁ Μαρκουλῆς καὶ τὴν εἶδε.

— Ἐζήλεψες; τῆς εἶπε. Τὴ μύγια ὅποιος ἔχει μυμυγιάζεται κατέχω γ'ὼ!

— Πονεῖ ἡ προδομένη!

— Ἡ Δοξανιώ δὲν μπόρεσε νὰ κρατηθῆ.

— Καὶ ποιὸς σέ πρόδωσε Τζαμπιώ; τῆς εἶπε.

— Αὐτὸς πού πολεμάρχο, τὸν ἔκαμες μὲ τὸ στανιό, γιὰ νὰ τὸν κάμης ταῖρι.

— Δὲν φταίω ἐγώ! Μ' ἀγάπησε!

Γεμάτη ἀγανάκτησι καὶ πόνο ἡ Τζαμπιώ, ξέσπασε.

— Ἐσύ, Ἄρχοντοπούλα, ἀπὸ περήφανε γενιά, κι' ἀπὸ μεγάλο σοῖ, μ' ἀμπέλια, καὶ μὲ πόρβατα, νοικοκυριά καὶ πλούτη, μπορούσες ὅποιον ἤθελες νὰ πάρης στὸ χωριό μας! Καὶ βρήκες 'μὲ τὴν ὄρφανή, μένα τὴ φτωχοπούλα, νὰ μοῦ στερήσης τὴ χαρά, τὸν ἥλιο νὰ μοῦ σβύσης ν' ἀρπάξης τὸν ὠμορφονεῖο πού εἶχα

στην καρδιά μου; Πές μου, δὲν με λυπήθηκες ; Δὲν πόνεσε ἡ ψυχὴ σου ;

— Σὰν ἀγαπᾶ ἡ κοπελιά, μὲ οὐλὴ τὴν καρδιά τῆς δὲν βλέπει ἂν τριγύρω τῆς, ἄλλες καρδιές πονοῦνε.

— Ἐρωντας εἶνε μάθια μου! μουρμούρισεν ὁ Μαρκουλῆς, δὲν εἶνε παραμύθια.

— Μοῦ φαρμακώνουν τὴν ψυχὴ τὰ λόγια σου! Στοχάσου, πῶς ἡ χαρὰ σου, Δοξαγιώ, εἶνε δικὸς μου πόνος.

— Κι' ἂν σέ λυποῦμαι, τί μπορῶ νὰ κάμω;

— Νὰ μοῦ δώσης ἐκεῖνο ποῦ μοῦ ἔκλεψες.

— Δὲ γίνεται, εἶπε ἡ Δοξαγιώ.

— Μὰ σκέψου, πῶς μέσ' στὴ μαύρη μου καρδιά, ἐθέριεψε ὁ πόνος !

Πρὶν νὰ σέ πνίξῃ τὸ θεριό, πρόφταξε νὰ τὸ πνίξῃς, συνεβούλευσεν ὁ Μαρκουλῆς.

Ἄπελπισμένη ἡ Τζαμπιώ, ἀλλὰ καὶ γεμάτη ἀγανάκτησι καὶ μῖσος συνέχισε.

— Κρῖμα νὰ εἶσαι ἀπὸ γενηά! Βρῆκες μιὰ φτωχοπούλα ποῦ ἦταν ἔρμη κι' ὄρφανή, νὰ σκίσης τὴν καρδιά τῆς. Σὰν ἀφαιρέσης τὴν γενηά, τὰ πλούτη σὰν σκεπάσης, δὲν εἶσαι σὺ καλύτερη!

— Σοῦ εἶπα! Δὲ σοῦ φταίω!

— Πρέπει νὰ φταίω ἄγ' ἄλοιπός εἶπε ὁ Μαρκουλῆς.

— Ἡ ἔχθρα στὴ ψυχὴ μου ἐθέριεψε!

Αἴ, κοπελιά, εἶπε ὁ Μαρκουλῆς! Σᾶμπως τὰ παραλέεις!

Ἡ Δοξαγιώ ἐταράχθη ἀπὸ τὰ λόγια τῆς Τζαμπιώ.

Σήκωσε ψηλά τὸ περήφανό της κεφάλι, καὶ ἐκεραυνοβόλησε τὴ Τζαμπιώ.

— Δὲν μοιάζουμε εἰς τὴ σειρά! Τὸ ἔχω γιὰ ντροπή μου, ἀπόκρισι στὰ λόγια σου νὰ δώσω! Ἄκουεις; Φύγε!...

Ἡ Τζαμπιώ ἔρριψε ἓνα βλέμμα γεμάτο μῖσος στὴ Δοξανιώ, καὶ ἔφυγε μοιρομυρίζοντας.

Ο ΠΟΝΟΣ ΤΗΣ ΤΖΑΜΠΙΩΣ

Ἡ γρηὰ Καπετάνισσα, καθότανε μόνη στὸ ἀρχοντικό της, ἀφήνοντας τὸ μυαλό της νὰ ταξειδεύη. Πότε στοῦ πόνου τὰ σκοτάδια, καὶ πότε στῆς χαρᾶς τὸ ξεφάντωμα.

Ἄπὸ τὸ ἓνα μέρος βρισκότανε στὰ χιονισμένα βουνά ποῦ σάπιζαν τὰ ἀγιασμένα κόκκαλα τοῦ λεβέντη τοῦ Μανωλιοῦ της.

Καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο, στὸν ἐρχομὸ τοῦ δοξαμένου παλληκαριοῦ, ποῦ θὰ γινότανε τῶρα παιδί της, παίρνοντας τὴ μονάκριβή της τὴ Δοξανιώ.

Ἔτσι κυλᾷ ἡ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων.

Τοῦ πόνου τὰ σκοτάδια, τὰ δαλᾷ ξάφνου ἢ ἀχτίδα καινούργιας ζωῆς. Τοὺς στεναγμοὺς ἐκτοπίζει ἢ χαρά. Τὸ δάκρυ, τὸ στεγνώνει τὸ γέλιο.

Καὶ τῆς ψυχῆς τὸ κλάμμα τὸ διαδέχεται τῆς ζωῆς τὸ τραγοῦδι.

Ἡ Μαργιώ γελοῦσε καὶ ἔκλαιε.

Μέσα στή ψυχή της ἔνοιωθε νά πολεμοῦν δυό συναισθήματα.

Ἐπίσης ἡ πόνο καί ἡ χαρά.

Μά ἡ ἐμφάνισις τῆς Τζαμπιώσ διέκοψε τοὺς στοχασμοὺς τῆς.

Μπήκε μέσα σκυθρωπὴ καί περίλυπη.

Καί πρὶν ἢ Μαργιώ προφθάσῃ νά τῆς μιλήσῃ, αὐτὴ ἄρχισε μὲ πόνο καί σπαραγμό.

— Ἦρθα στὰ πόδια σου Μαργιώ, ἡ ἄτυχῃ νά πέσω, καί νά σοῦ πῶ τὸν πόνο μου.

— Ἄνοιξε τὴ καρδιά σου, καί μίλησέ μου ἐλεύθερα—τῆς εἶπε ἡ Μαργιώ— Ὅ,τι κι' ἂν ἔχῃς πὲς τὸ τό ξέρεις δά, πῶς πάντα μου σοῦ ἔδειξα συμπόνια!

Ἄναστέναξε βαθειὰ ἡ Τζαμπιώ.

— Κι' ὅμως Ἀρχόντισσά μου, εἶπε, ἐγὼ εἰς τὰ βουνὰ δουλεύω καί στὸ κάμφο, στὸ θέρος καί στὸ τρυγητό! Τὴ νειότη μου μαραίνω, γιὰ νά κερδίσω τὸ ψωμί. Κανένα δὲν πειράζω. Ὅπως οἱ ἄλλες κοπελλιές, δὲν ἔχω ἐγὼ στολίδια.

Δὲν ἔχω στὴ κασσέλα μου προικιά νά τὰ φυλάω, δὲν ἔχω ἀμπέλια καί ἐληές, καί πρόβατα δὲν ἔχω!...

— Δὲν εἶσαι μόνο σὺ φτωχειά, καί μὴ κακοκαρδίζεις, εἶπε ἡ Μαργιώ, ποῦ ἔνοιωθε μεγάλη συμπόνια γιὰ τὴ φτωχὴ τὴν κοπελλιὰ.

— Δὲν εἶμαι θυγατέρα, κανειοὺς μεγάλου Ἀρχοντα συνέχισε μὲ παράπονο ἡ Τζαμπιώ. Εἶμαι μιὰ φτωχούλα! Μά, ἂν δὲν ἔχω τίποτε στὸν κόσμον, ὁ Ἀφέντης Ἰσιους μᾶς ἔκανε Μαργιώ—μεγάλῃ ἡ δύναμή του—στὸν θάνατον καί στὴ ζωή.

— Μεγάλη του ή χάρη.

— Μέσα εις τήν όρφάνεια μου, στη στέρνησι, στη φτώχεια, στην έρημιά, στα βάσανα, έχω κι' εγώ στολίδι, τήν όμορφιά, τή νειότη μου! Πρό πάντων τήν καρδιά μου!

— Νά ζής και νά τά χαίρεσαι.

— Και όμως! δέν μ' αφήνουν!

— Τέθοιο κακό, χειρότερο δέν είμπορεϊ νά γίνη.

— Δέν ζήλεψα τά πλούτη σας, τά πρόβατα, τ' άμπέλια! Δέν σήκωσα τήν κεφαλή εκεί όπου δέν φτάνω! Είς τήν περήφανη γενηά δέν φτάνω τή δική σας! Έσεϊς όπου τά έχετε με γειά σας και χαρά σας!

— Και σϋ τή νειότη νά χαρής!

— Και όμως δέν μ' αφήνουν!

— Ποιοί δέν σ' αφήνουν;

— "Οχεντρες που χύνουν τό φαρμάκι!

— Μίλησε: Πές μου καθαρά!

— Τι φταίω εγώ, Μαργιώ μου, πώς μέσα 'δω, καταχτυπᾶ καρδιά όπως και σ' οϋλες τσοί κοπελιές; Άγάπησα. Ένοιωσα τή λαχτάρα που νοιώθουν όσοι αγαποϋν! Προνόμιο δέν είναι νά αγαποϋν όσοι 'χουνε τά πλούτη σωριασμένα! Δέν έχουν μόνο αυτοί καρδιά.

— Ποιός ειπε τέθοιο πράμα;

— Κι' όμως! Έτσι 'ναι φαίνεται.

— Γιατί τό λές;

— Μιά άλλη, όπου μποροϋσε οποιο 'θελε νά πάρη στο χωριό μας, έδιάλεξε κι' αγάπησε αυτόν που αγαπούσα!

Ἡ Τζαμπιώ γιὰ μιὰ στιγμή σώπασε! Τὴν ἐπνιγαν οἱ λυγμοὶ γιὰ τὸν χαμὸ τῆς ἀγάπης τῆς. Ὁ κόσμος γύρω τῆς φαινότανε μαῦρος. Ἀφῆκε ἓνα βαθὺ στεναγμὸ, καὶ συνέχισε.

—Κι' ἂν τὴν ἐμάθαινες Μαργιώ, κι' ἂν ἦτανε γνωστή σου, πές μου, τί θὰ τῆς ἔλεγες;

—Κακόψυχη πῶς εἶναι!

—Μάθε λοιπόν, κακόψυχη πῶς ἔχεις θυγατέρα!

Ἡ Μαργιώ ἔμεινε μὲ ἀνοικτὸ στόμα! Δὲν φανταζότανε ποτὲ πῶς ἡ κόρη τῆς ἔκαμε τόσο μεγάλο κακὸ στὴ φτωχὴ χωριατοπούλα! Μὰ πρὶν προφτάσῃ νὰ μιλήσῃ μπῆκε μέσα ἡ Δοξανιώ. Ἦταν ταραγμένη, γιατί ἄκουε χωρὶς νὰ φαίνεται ὅλα ὅσα εἶπε ἡ Τζαμπιώ στὴ μάνα τῆς. Ἐρριξε ἓνα βλέμμα ἄγριο στὴ Τζαμπιώ, ποὺ ἔμεινε σὰν ἀπολιθωμένη στὴν ἐμφάνισί τῆς, κι' ἔπειτα ἐστράφηκε στὴ μητέρα τῆς.

—Τι κάθεσαι καὶ τὴν ἀκοῦς;—τῆς εἶπε! Ὑπομονὴ πῶς ἔχεις ν' ἀκούῃς ἀπ' τὸ στόμα τῆς τῆ κόρη σου! νὰ βρίζῃ;

Ἡ Τζαμπιώ τaráχθηκε! Σηκώθηκε ὀρθια καὶ μ' ὄλο τὸ μῖσος τῆς ψυχῆς τῆς εἶπε στὴ Δοξανιώ.

—Βρυσιά δὲν εἶναι, σὰν ἀκοῦς, ἐκεῖνα ποὺ σοῦ πρέπουν!

—Δὲν μοιάζουμε νὰ σοῦ μιλῶ!

—Δὲν σκέφτηκες καθόλου, μιὰ φτωχοπούλα, Δοξανιώ, μιὰν ἀπορφανωμένη, μιὰ κοπελιά ποὺ σὰν καὶ σέ, καὶ σὰν τὸν κόσμον ὅλο, ἔχει δικαίωμα νὰ ζῆ;

— Ποιός σου 'πε νά μή ζήσης ;

— Τί νά τήν κάνω τήν ζωή, σάν γίνεται ρημάδι ;

'Η Μαργιώ ἔνοιωσε μεγάλο πόνο στή ψυχή της γιά ὅσα ἄκουε. Δέν ἤξερε ποιὰ ἀπό τίς δύο τους εἶχε δίκη! Γι' αὐτό δέν μιλοῦσε. Ἔπιασε μόνο τὸ κεφάλι της καί ψιθύρισε.

— Ἄλλοίμονό μου !

'Η Τζαμπιώ δέν μποροῦσε νά βλέπη μπροστά της αὐτὴ πού ἐγκρέμιζε τὰ ὄνειρά της. Ἐστράφη μὲ μῖσος στὴν Δοξανιώ, καί

— Μάθε το, πῶς χάμω δέν θά πέση τὸ δίκη μου βροχήθηκε, καί κεραυνοβολῶντας τήν μὲ ἓνα ἄγριο βλέμμα, ἔφυγε ταραγμένη.

'Η Μαριώ βρισκότανε σὲ δύσκολη θέσι! Λυπότανε τὴ Τζαμπιώ πού τήν ἔβλεπε νά παραδέρνη στὸ πάθος της! Μὰ δέν μποροῦσε νά φαντασθῇ πῶς ἡ Δοξανιώ της, ἡ μοσκαναθρεμμένη της θυγατέρα, ἦταν ἱκανὴ νά πληγώσῃ τόσο βαθειὰ τὴν φτωχεῖα χωριτοπούλα.

— Γιατί καλὴ μου Δοξανιώ σέ καταριέται τόσο ;

— Πρᾶμα δέν ξέρω μάνα μου !

— Καί ὅμως! Κάτι τρέχει κι' ἔχει βαρὺ παράπονο !

— Κακόψυχη μὲ εἶπε! Τάχα γιατί; Τί ἔκαμα ;

— Λέει πῶς τῆς ἐπῆρες ἐκεῖνον πού ἀγάπησε.

— Εἶναι ψευδιά !

— Καί ὅμως! Κάτι θά τρέχῃ! Ἄκουσε καλὴ μου θυγατέρα !

"Ἄν ἤξερα πῶς ἄπρεπα στὴ ξακουστὴ γεννηά σου,

ἐφέρθηκες, κι' ἀγάπησες, θάνοιωθα στήν ψυχή μου, ντροπή μεγάλη Δοξανιώ!

—Μή μ' ἀδικᾶς Μητέρα! Ἡ κόρη σου περήφανα κρατᾶ τὸ ὄνομά της.

—Σοῦ 'πα καλή μου Δοξανιώ, ὅ,τι 'χα στή καρδιά μου, εἶπε μὲ ἀνακούφισι ἡ Μαργιώ. Νά'σαι καλά πού σέβεσαι τὸν κύρη σου καὶ μένα, καὶ δὲν ντροπιάζεις τὴ γενιά τὴ χιλιοδοξασμένη, πού σ' ἔχει γιὰ στολίδι τῆ!

Λέγοντας τὰ λόγια αὐτὰ ἡ Μαργιώ, ἀφῆκε μονάχη τῆς τὴν Δοξανιώ κι' ἔφυγε!

Ο ΓΥΡΙΣΜΟΣ

Ἡ Δοξανιώ βυθίστηκε στή μοναξιά τῆς. Ἄσυνήθιστη ἀπὸ συγκινήσεις ἔνοιωθε τὴν καρδιά τῆς νὰ κλαίη γιὰ ὅ,τι γινότανε.

Μέσα σ' αὐτὴ τὴ δύσκολη στιγμή, φάνηκε χαρούμενος ὅπως πάντα ὁ Μαρκουλῆς.

—Ὡρα καλή σου Δοξανιώ!

—Καλῶς τὸν Μαρκουλῆ μας.

—Γιάντα μπρὲ εἶσαι σκεφτικιά;

—Γιατί ἡ καρδιά μου κλαίει!

—Πάντα ἐσεῖς οἱ κοπελιές κλαῖτε εἰς τὴ χαρά σας! Ὁ ἀντρειωμένος Νικολῆς εἰς τὸ χωριό μας φτάνει, κι' εἶναι ἕτοιμος ὁ Κωσταντῆς γαμπρό του νὰ τὸν κάμη.

— Ἀλήθεια λείεις Μαρκουλῆ;

— Ἀλήθεια Δοξανιώ μου! Καί οὔλοι μας οἱ χωριανοὶ ζωστήκαν τ' ἄρματά τους μέ μπαλωτές καί μέ χαρές νά τόν ὑποδεχτοῦνε!

— Καλῶς νάρθῃ ὁ λεβέντης μου!

— Πάω κι' ἐγώ μέ τσ' ἄλλους, καί σέ ἀφήνω Δοξανιώ.

— Εἰς τό καλό νά πάης.

Ἐφυγε τρεχάτος ὁ Μαρκουλῆς καί γεμάτος χαρά. Ἡ ἀγαθή του ψυχὴ χαιρότανε στίς χαρές τῶν ἄλλων. Μά ἐξαιρετικά ἦταν χαρούμενος γιά τὴν εὐτυχία τῆς Δοξανιώς καί τὴ χαρὰ τοῦ Κωνσταντῆ πού σεβότανε καί ἐκτιμοῦσε περισσότερον ἀπὸ ὅλους τοὺς χωριανούς.

Ἡ Μαργιώ, τὴν ἡμέρα αὐτὴ ἦταν ἐξαιρετικὰ χαρούμενη γιά τὸν γυρισμὸ τοῦ Νικολῆ πού θά γινότανε γαμπρός της.

Τὰ εἶχαν μιλήσει μέ τὸν γέρω Κωσταντῆ.

Μόνο στὴ Δοξανιώ δὲν εἶχαν πῆ ἀκόμη τίποτε.

Ἡ Δοξανιώ ὅμως τὰ ἤξερε ὅλα, γιὰ τὴν κρατοῦσε ἐνήμερη ὁ Μαρκουλῆς.

Ἐτσι περνοῦσε ἡ ὥρα χωρὶς ἡ μιὰ νά μιλῇ στὴν ἄλλη ἂν καί οἱ δύο τους εἶχαν τὴν ἴδια χαρὰ.

Δὲν ἄργησε νά γυρίσῃ στὸ σπητι ὁ γέρω Κωσταντῆς.

Ἀκολουθοῦσε καί ὁ Μαρκουλῆς.

Καθίσανε κι' οἱ δύο τους, καί ἤπιαν τὴν τσικουδιά πού τοὺς πρόσφερεν ἡ Δοξανιώ.

Ὁ Κωσταντῆς εἶπε σὲ λίγη ὥρα μὲ πατρικὴ στοργὴ στὴν κόρη του.

— Αἱ Δοξανιώ! Γιὰ κόπιασε, καὶ κάτσε δῶ κοντά μου. Πλησίασε δειλά ἢ Δοξανιώ, καὶ κάθησε πλάι στὸν πατέρα της, μὲ κατεβασμένα τὰ μάτια.

— Ἄκουσε θυγατέρα μου, τῆς εἶπε. Ἦρθαν προξενητάδες, τώρα καὶ κάμποσο καιρό, καὶ μοῦ ἴπαν νὰ σὲ δώσω γυναῖκα σ' ἓνα χωριανό.

Σταμάτησε λίγο. Καὶ ἐξακολούθησε μὲ συγκίνησι,

— Εἶναι καιρός σου Δοξανιώ! Θέλω στὰ γεραθιά μου, μὲ τὴν εὐκὴ μου, νὰ σὲ δῶ εἰς τὸ νοικοκυριό σου.

Ἐγὼ θωρεῖς — ἐγέρασα! Ἔτσι ν' αὐτός ὁ κόσμος! Καὶ ξαφνικά τὰ μάθια μου γιὰ πάντα θὰ τὰ κλείσω, καὶ θέλω νὰ ἴμαι ἡσυχος! Ὁ νειὸς ποῦ σὲ ζητοῦσε, ἦταν λεβέντης, ὠμορφος, καὶ νοικοκύρης. Ὅμως εἰς τὴ δική μας τὴ γενηὰ ποῦ ζεῖ μὲ τὸ τουφέκι αὐτός ὁ νειὸς δὲν ταίριαζε.

— Στῶν ἀντρειωμένων τὴ γενηὰ, ταιριάζει ἀντρειωμένος, πετάχτηκεν ὁ Μαρκουλῆς.

— Τοῦ μήνυσα, συνέχισεν ὁ Κωσταντῆς, πῶς δὲν μπορῶ γαμπρό νὰ τονε κάμω, ἂν δὲν ζωστῆ τὰ ἄρματα νὰ πάη νὰ πολεμήσῃ.

— Πῆρε κι' αὐτός τὰ ἄρματα καὶ ἔπιασε τὰ ὄρη, εἶπε χαρούμενος ὁ Μαρκουλῆς.

— Καὶ σὲ ἐκέρδισε!

Γρoικᾶς; εἶπε πάλι ὁ Μαρκουλῆς.

— Γυρίζει δοξασμένος, καὶ ἄξιος γιὰ τὸ σόϊ μας. Τώρα μὲ τὴν εὐκὴ μου, σοῦ τονε δίνω Δοξανιώ! Ἄκοῦς;

Χαμήλωσε περισσότερο τὸ κεφάλι της ἢ Δοξανιώ
καὶ ἐψιθύρισε ντροπαλά.

— Στοι ὀρισμούς σου !

Δὲν μποροῦσε νὰ κρατηθῆ ὁ Μαρκουλῆς. Παρα-
ξενευότανε ποῦ ἔβλεπε τὴ Δοξανιώ, νὰ προσποιῆται
ὅτι διὰ πρώτην φοράν τάχα τὸ μάθαινε.

— Θῶριε τὴ διαλόπιστη, εἶπε, τὴ χαμηλοθωροθσα !
Χάμαις θωρεῖ καὶ δὲν μιλεῖ, καί... δὲν κατέχει πρᾶμμα.

Ὁ Κωσταντῆς στράφηε πρὸς τὴν γρηά του.

— Μαργιώ μου, ἔρχεται ὁ γαμπρός.

— Μὲ τὴν εὐκὴ μου νᾶρθη.

Καὶ ὁ Μαρκουλῆς συνεπλήρωσε.

— Κι' ὁ Μαρκουλῆς στή τάβλα σας γοργὰ θὰ τὴ
γемίση καὶ θὰ ρουφήξῃ μπόλικο ἀπ' τὸ παλὸ κρᾶσι
σας.

Ὁ Κωσταντῆς διέκοψε τὴν φλυαρία του.

— Ἐσύ, τοῦ εἶπε, πῆγαινε στοῦ χειμαδιό. Καὶ πὲς
εἰς τοὺς βοσκούς μου, νὰ ἐτοιμάσουνε σφαχτὰ καὶ
διαλεχτὲς μυζῆθρες.

— Ἰντα λογαῖται Κωσταντῆ ! — Εἶπε χάρούμενος ὁ
Μαρκουλῆς — Τὸ βάνω εἰς τὰ πόδια. καὶ ἀπ' ἀλάργο
τῶν βοσκῶν φωνάζω «Μπρὲ κοπέλια ! Ἐδιάταξε ὁ
Κωσταντῆς νὰ φέρετε στοῦ σπιτι, σφαμένα οὔλα τὰ
ἀρνιά, καὶ οὔλες τοὺς μυζῆθρες ! Πρᾶμα νὰ μὴν ἀφή-
σετε ! » Ἐγὼ εἰς τὴν καθιά μου, θέλω πεντέξε μόνο
ἀρνιά.

Εἶπε αὐτὰ τὰ λόγια ὁ Μαρκουλῆς, καὶ τρεχᾶτος
πῆρε τὸν δρόμο γιὰ τὸ χειμαδιό.

Ἦτο γεμάτος χαρὰ πού θά εὔρισκε τὴν εὐκαιρία
νὰ φάη καὶ νὰ πιῇ.

Ὁ Κωσταντῆς παρήγγειλε στὴ Καπετάνισσα.

— Ἐτοίμασε Μαργιώ μου, γοργὰ τὴ τάβλα νὰ
στρωθῇ. Στολιστε τοῦ τοῖχο μέ τὰ παλιὰ μου τ' ἄρ-
ματα! Τοῦ Νικολῆ τ' ἀξίζει, μέ τ' ἄρματα νὰ τὸν δε-
χτῇ ὁ γέρω πολεμάρχος!

Ἡ Μαργιώ βοηθουμένη ἀπὸ τὴ Δοξαγιώ καὶ τὰ
κορίτσια τοῦ χωριοῦ συγυρίζουν τὸ σπιτι.

Καὶ οἱ φιλενάδες τῆς Δοξαγιώ τραγουδοῦν.

Ἐρχετ' ὁ νεῖός ὁ μορφονεῖός
μπαρτυκαπισμένος
μέ τ' ἄρματα τὰ ἀργυρὰ
μέ δάφνες στολισμένος.

Στρώσετε δάφνες νὰ διαβῇ
καὶ δάφνες νὰ περάσῃ
ρίξετε χίλιες τουφεκιές
τὴν ὥρα πού θά φτάσῃ

Ἐάφνου διακόπτεται τὸ τραγοῦδι ἀπὸ τὶς φωνές
κάποιου πού μπῆκε μέσα.

Ἦτον ὁ Μαρκουλῆς.

Ἐφτάξανε οἱ χωριανοί, εἶπε χαρούμενος.

Καὶ πράγματι.

Ὅλοι οἱ λεβέντες τοῦ χωριοῦ, φορῶντας τὰ σκο-
λιανά τους καὶ ἔχοντας στὴ μέση τους τὰ ἀσημένια
τους μαχαίρια, μπαίνανε χαρούμενοι στὸ Ἄρχοντικὸ
τοῦ γέρω Καπετάνιου.

Ἄγκαλιασμένοι τραγουδοῦσαν ρίχνοντας μπα-
λωτές.

Χίλια καλῶς τὸ βρήκαμε
τὸ σπίτι τ' ἀντρεωμένου
τοῦ πολεμάρχου τοῦ παλῆοῦ
τοῦ χιλιοδοξασμένου
ποῦ θέχεται περήφανα
εἰς τὸ Ἄρχοντικό του
τὸν τιμημένο Νικολῆ
τὸ νικητὴ γαμπρό του

Ὁ κόσμος χαλοῦσε ἀπὸ τουφεκιές.

Δακρυσμένος ἀπὸ συγκίνησι ὁ γέρω Κωσταντῆς
χαιρετοῦσε τοὺς χωριανούς του.

Καὶ ξεκρεμώντας τὸ παλῆό του τουφέκι ἔρριξε κί'
αὐτὸς τὶς τουφεκιές τῆς χαρᾶς.

— Καλῶς ὠρίσει' ὄλοι σας φίλοι καὶ συγγενεῖς
μου, εἶπε. Καὶ στοῖ δικές σας τοῖ χαρές.

Ἡ Μαργιῶ ἄρπαξε τὸν δίσκο, καὶ τὸν ἔδωσε στὴ
Δοξανιώ νά τρατάρη τοὺς χωριανούς.

— Κι' ἐγὼ θὰ βοηθήσω.

Εἶπεν ὁ Μαρκουλῆς, παίρνοντας τὴν μποτίλια.

Καὶ γεμίζοντας τὰ ποτήρια, παίρνει πρῶτος τὸ
δικό του.

— Πρῶτα θὰ πιῆ ὁ κερασστής, εἶπε, Κοπέλια στοῖ
χαρές σας!

— Εἰς τὴν ὑγείᾳ σου Μαρκουλῆ.

“Ολοι πίνοντας εϋχότανε με τὴ καρδιά τους νὰ ζήση εϋτυχισμένο τὸ ταιριαστὸ ζευγάρι.

Καὶ τραγουδοῦσαν ριζίτικα τραγούδια.

Σὲ λίγο φάνηκε ὁ Δήμαρχος τοῦ χωριοῦ.

“Ολοι σηκώθηκαν, διακόπτοντας τὸ τραγούδι, καὶ τὸν χαιρέτησαν.

Ὁ Κωσταντῆς τοῦ ἔκανε τόπο νὰ καθήσῃ.

Μὰ ὁ Δήμαρχος ἦτο γεμᾶτος συγκίνησι.

Στὰ χέρια του κρατοῦσε κάτι, τυλιγμένο μὲ Ἑλληνικὴ Σημαία.

Ἐνὰ δάκρυ κυλοῦσε ἀπὸ τὰ μάτια του.

Γύρισε καὶ ἀτένισε μὲ σεβασμὸ τὸν Κωσταντῆ.

— Σήμερον στή χαρὰ σου, σοῦ φέρνω ἅγιο φυλαχτό!

Ἀί γέρω πολεμάρχο! Τοῦ Μανωλιοῦ τὸ Μάνλιχερ σοῦ στέλνει ἡ Πατρίδα!

Ξετύλιξε τὴν Ἑλληνικὴ Σημαία, ποῦ ἐσκέπαζε τὸ τιμημένο τουφέκι τοῦ νεκροῦ παλληκαριοῦ, καὶ ἐξακολούθησε.

— Τὸ ὄπλο ὁποῦ βρόντηξε ψηλὰ στὰ κορφοβούνια, καὶ τὴν ἐλπίδα σκόρπισε μὲ τὴ γλυκειὰ φωνή του! Τὸ ὄπλο ποῦ ἀγκάλιασε σφιχτὰ σὰν ξεψυχοῦσε!

Πάρε το, γέρω Κωσταντῆ, καὶ γλυκοφίλησέ το, καὶ κρέμασέ το ἐκεῖ ψηλὰ μαζί μὲ τὰ δικά σου.

Μὲ λαχτάρια ὁ Κωσταντῆς ἀγκάλιασε τὸ τουφέκι τοῦ ἡρωϊκοῦ του παιδιοῦ.

— Μανῶλη, Καπετάνιο μου! Εἶπε καὶ κλαίοντας τὸ γλυκοφίλησε.

Ἡ Μαρῳ ἄρχισε τὰ κλάμματα. Φιλοῦσε κι' αὐτὴ τὸ τουφέκι τοῦ παιδιοῦ της καὶ μὲ σπαραγμὸ ἄφηνε τὴν μητρικὴ της καρδιά νὰ ἐξωτερικεύσῃ τὴν ὀδύνη της.

— Παιδί μου ἀγαπημένο! "Ακλαστο κι' ἀμνημόνευτο, σὲ ποιά βουνά σαπίζεις!

Οἱ λεβέντες τοῦ χωριοῦ χαιρέτισαν μὲ τουφεκιές, τοῦ σκοτωμένου παλληκαριοῦ τὸ τιμημένο τουφέκι.

Ὁ Κωσταντῆς τὸ ἐκρέμασε στὸν τοῖχο μαζί μὲ τὰ δικά του.

Καὶ γυρνῶντας πρὸς τὴν γρηᾶ Καπετάνισσα,

— Τί κλαῖς Μαρῳί μου; Κλάμματα στοῖσι ἄρρωστούς ταιριάζουν! Καὶ στο' ἀντρειωμένους στέκουνε παλληκαριᾶς τραγούδια!

Ὡς τόσο τραγούδια καὶ τουφεκιές ἀκούονται στὸ δρόμο. Τρέχει ὁ Μαρκουλῆς νὰ δῆ τί συμβαίνει.

Καὶ γυρίζοντας ἀναγγέλλει χαρούμενος.

— Ὁ πολεμάρχος ἔφταξε!

Ὅλοι σηκώνονται μὲ σεβασμό.

Ἡ Δοξανῳ τρέμει ἀπὸ συγκίνησι.

Ὁ Κωσταντῆς στέκει στὴν πόρτα νὰ ὑποδεχθῆ τὸν Νικολῆ.

Ἡ Μαρῳί κάνει τὸ σταυρό της.

Πεταχτός μπαίνει μέσα ὁ Νικολῆς!

Τὸ στῆθος του εἶναι γεμάτο ἀσῆμια.

Γεμάτος σφρίγος καὶ λεβεντιᾶ, καὶ κρατῶντας τὸ τουφέκι του, σταματᾶ στὴ μέση τοῦ σπιτιοῦ.

— Καλῶς σὰς βρῆκα ὄλους σας, εἶπε.

— Καλῶς το τὸ παιδί μου, εἶπεν ὁ Κωνσταντῆς, καὶ τὸν ἀρπάζει στὴν ἀγκαλιά του, καὶ τὸν φιλεῖ κλαίοντας.

— Καλῶς τὸν Καπετάνιο, φωνάζουνε οἱ χωριανοί. Ἡ Μαργιῶ τὸν φιλεῖ πνιγμένη στὰ δάκρυα.

Καὶ αὐτὸς σκύβει εὐλαβικά καὶ τῆς φιλεῖ τὸ χέρι!

Ἡ Δοξανιώ ἔκλαιε καὶ ἐγέλα.

Ἦταν γεμάτη χαρὰ καὶ εὐτυχία γιὰ τὴν πραγματοποίησι τοῦ ὄνειρου τῆς.

Ἐκαμάρωνε τὸν λεβέντη ποῦ ἀγαποῦσε.

Μὰ ὁ σεβασμὸς τῆς πρὸς τοὺς γονειοὺς καὶ τοὺς καλεσμένους δὲν τὴν ἄφηνε νὰ τὸν σφίξῃ στὴν ἀγκαλιά τῆς.

Ἀρκέσθηκε νὰ τοῦ σφίξῃ τὸ χέρι ποῦ τῆς ἔδωκε ὁ Νικολῆς καὶ νὰ ψιθυρίσῃ μέσα σὲ λυγμούς.

— Νικόλα καλῶς, ἦρθες.

Ὁ Νικολῆς στάθηκε στὴ μέση τοῦ σπιτιοῦ μὲ τὸ κεφάλι ψηλά.

Καὶ στρεφόμενος στὸν Καπετάν Κωσταντῆ, τοῦ λέει :

— Αἱ Κωσταντῆ! Τὰ προξενεῖά σὰν σοῦστειλα, θυμᾶσαι, μοῦ μῆνυσεσ ἀταίριστος πῶς εἶμαι στὴ γενηὰ σου, καὶ ἄντρας εἰς τὴ Δοξανιώ, πῶς πρέπει πολεμάρχος, στοσοὶ ὀρισμοὺς σου φάνηκα πιστός! Τοῦ Καπετάνιου ζητᾶ τὴ κόρη, σήμερο, ὁ ἄλλος Καπετάνιος!

Τί λές; Μοῦ στέκει σήμερο;

— Νά τή χαρῆς! Σοῦ στέκει.

Εἶπε μέ συγκίνησι ὁ Κωσταντῆς.

Ἕγχερα ἀποτεινόμενος στή Μαργιώ του.

— Αἱ Καπετάνισσα! Κοντά! Χαιρέτα τὸν γαμπρό σου!

Ἡ Μαργιώ ἀγκαλιάζει τὸν Νικολῆ καὶ τὸν φιλεῖ στὸ μέτωπο.

— Νά ζῆς ὕγιέ μου! τοῦ εἶπε καὶ ἔτρεχαν τὰ δάκρυά της. Ὁ Κωσταντῆς φωνάζει τῇ Δοξανιώ, ποῦ ἔπλεε σέ πέλαγος εὐτυχίας.

— Δοξανιώ! Ἡ Καπετανοπούλα, γίνεται Καπετάνισσα! Χαιρέτα τὸν ἀητό σου!

— Σ' εὐχαριστῶ πατέρα μου!

Πλησιάζει δειλὰ — δειλὰ τὸν Νικολῆ καὶ τοῦ δίδει τὸ χέρι της μέ μύρια καρδιοχτύπια.

Ἕλοι οἱ παρευρισκόμενοι καμσρώνουν τὸ διαλεχτὸ ζευγάρι, καὶ οἱ νέοι ἀρχινοῦν τὶς μπλωτῆς.

— Νά ζήσετε! Καλορίζικοι.

Μὰ τὰ βιολιὰ καὶ οἱ λύρες σιωποῦσαν ἀκόμη.

Ἡ θύμησις τοῦ σκοτωμένου Μανωλιοῦ, καὶ ὁ ἐρχομὸς τοῦ τουφεκιοῦ του, κρατοῦσαν ἐπιφυλακτικούς τοὺς καλεσμένους.

Μὰ ὁ Κωσταντῆς ἔδωσε τῇ λύσι.

— Τί βουβαθῆκαν τὰ βιολιὰ; εἶπε! Τί σώπασε ἡ λύρα;

Τοῦ ἀντρειωμένου ὁ θάνατος, θάνατος δὲν λογαῖται!

Τ' ἄρματα τοῦ Μανώλη μου, ἄς τὰ ὑποδεχτοῦμε,
μέ τῆ χαρὰ ποῦ ὁ ἐρχομός μᾶς φέρνει τοῦ Νικόλα !

Στό σημερινό διπλόσκολο, πέστε χαρᾶς τραγού-
δια !

Ἡ Τζαμπιώ παρακολουθοῦσε κι' αὐτὴ ὅλα.

Μέσα στὴ καρδιά της ἔνοιωθε πόνο γιὰ τὸ σβύσι
μο τοῦ γλυκοῦ τῆς ὄνειρου.

Μὰ ἡ εὐγενικιά της ψυχὴ δὲν μποροῦσε παρὰ νὰ
παραμερίση τὸν καύμό της μπροστὰ στὴν ἱερότητα
τῆς σκηνῆς ποῦ παρακολουθοῦσε.

Ἐπῆρε ξαφνικά τὴν ἀπόφασί της.

Καὶ διασχίζοντας τὸν κόσμο ὄρμηξ̄ πρὸς τὴν Δο-
ξανιώ.

— Σὲ τέθιοι ἄγια λειτουργιά, ξεχνῶ τὰ περασμέ-
να !

Νὰ τὸν χαρῆς ! χαλάλι σου !

Καὶ τὴν ἐγέμισε φιλιὰ.

— Σ' εὐχαριστῶ Τζαμπιώ μου !

Εἶπε μέ κλάμματα ἡ Δοξανιώ.

Ὁ αἰώνιος Μαρκουλῆς ἔδωσε τὸ σύνθημα τοῦ ξε-
φαντώματος.

— Ἴντα σωπάτε χωριανοί ! Πέστε χαρᾶς τραγού-
δια !

Καὶ ὑπὸ τοὺς ἤχους τῆς γλυκειᾶς λύρας, οἱ λε-
βέντες καὶ οἱ κοπέλλες τοῦ χωριοῦ, ἔπιασαν τὸ χορό,
καὶ μέ τραγούδια καὶ μπαλωτές ἐπανηγύρισαν τὸ

τέλος του είδωλλίου της λιγερής της Δοξαγιώς με τὸ
Νικολή τὸν μπαρουτοκαπνισμένο λεβέντη.

ΤΕΛΟΣ

ΔΡΧ. 20